

REVUE CRITIQUE

28, Rue Bonaparte
PARIS - VIe

5000

ΝΙΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΦΟΡΟΥ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΕΡΓΑ
ΜΙΑΣ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑΠΕΝΤΑΕΤΙΑΣ

(1891 - 1926)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΒΙΒΛΙΟΤΩΛΕΙΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ ΚΑΙ ΜΠΑΡΤ

1926

Bibliothèque Maison de l'Orient

132252

ΤΙΤΛΟΙ ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΤΑ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΡΑΣΕΩΣ
ΤΟΥ Α. Σ. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΩΣ ΚΑΙ ΕΥΡΕΙΑΝ ΑΝΑΛΥΣΙΝ ΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΑΥΤΟΥ

Πρὸς

*τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Ἀθηνῆσιν Ἐθνικοῦ
καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου.*

Ὑποχρεούμενος ὑπὸ τοῦ σχετικοῦ νόμου, ὑποβάλλω ὑμῖν τὰ
ὡς ἄνω ὑπ' αὐτοῦ περιγραφόμενα διὰ τὰ καθ' ὑμᾶς.

Ὁ ὑποψήφιος

*διὰ τὴν κενὴν ἔδραν τῆς Ἱστορίας τῆς Τέχνης
καὶ τῆς Ἐπιγραφικῆς*

Α. Σ. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

Α) *Τίτλοι*: Ἐχω ἀναγορευθῆ διδάκτωρ τῆς ὡς ἄνω Σχολῆς
καὶ εἶμαι ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων Ἀττικῆς, Μεγαρίδος, Αἰγίνης,
καὶ διευθυντὴς τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν.

Β) *Ἔργα*: Ἐχω δημοσιεύσει ὑπὲρ τὰς ἐξήκοντα πρωτοτύπους
πραγματείας, προαγοῦσας τὸν ἐπιστημονικὸν κλάδον τῆς ὡς ἄνω
ἔδρας, καθ' ὁμόφωνον γνώμην τῶν κατωτέρω ὀνομαζομένων ειδι-
κῶν κριτῶν, ἡμετέρων καὶ ξένων. Ἀντίτυπα συνυποβάλλω.

Γ) *Ὑπόμνημα*: 1) *σπουδαί*: Ἐσπούδασα ἐν τοῖς δημοσίοις
σχολείοις τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος μου Τριπόλεως τῆς Ἀρκαδικῆς, ἐν
τῇ ὡς ἄνω Σχολῇ, καὶ ἐν Πανεπιστημίοις καὶ Μουσείοις τῆς Ἰτα-
λίας, Γερμανίας, Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Αὐστρίας· ἐμελέτησα δὲ
καὶ τὰ Μουσεῖα Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀλεξανδρείας αὐτοπρο-
σώπως ἐπίσης.

2) *δραῖσις*: Ἐδρασα, διδάξας ἐν τοῖς σχολείοις Μεγαλοπόλεως,
Χάλκης Κωνσταντινουπόλεως, ἰδιωτικῶς ἐν Ῥώμῃ, Σύμῃ τῶν Δω-

δεκανήσων, Πόρτ-Σαΐτ Αιγύπτου, Τριπόλεως τῆς Ἀρκαδικῆς καὶ Βόλου, ὑπηρετήσας ἐν τῷ Ἑλληνικῷ στρατῷ καὶ ἐν τοῖς πολέμοις τοῦ 1897 καὶ 1912-1913 ὡς πυροβολητῆς, ἐλάτης καὶ ἀξιωματικὸς τῷ 1896-1898, τῷ 1912-1913 καὶ τῷ 1915-1916, ἐνεργήσας ἀνασκαφὰς καὶ ἐρεῦνας ἐν Ἀρκαδίᾳ, Θεσσαλίᾳ, Σικυῶνι, Μακεδονίᾳ, Ἀργολίδι, ἀνακαλύψας πολλὰ καὶ σημαντικὰ ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα, καὶ ἰδρύσας ἀξιόλογον μὲν Μουσεῖον ἐν Βόλῳ ἑπτὰ μεγάλων αἰθουσῶν, συλλογὰς δὲ ἐν Λαρίσῃ, Γόννοις καὶ Ἐλασσόνι.

3) *Εὐρεῖα ἀνάλυσις τῶν σχετικῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν μου :*

α) *Λαογραφικὰ καὶ γλωσσικὰ Ἀρκαδίας 1891-1896 :* τῆς ἐργασίας μου ταύτης, ἣν ἐξετέλεσα κατὰ τὰς διακοπὰς τῶν πανεπιστημιακῶν μου σπουδῶν, ἐδημοσιεύθησαν πολλὰ ἐν ταῖς Παραδόσεσι καὶ Παροιμίαις τοῦ Ν. Γ. Πολίτου, ἀπόκρινται δὲ ἐν χειρογράφοις μου ἕτερα, βραβευθέντα ὑπὸ τοῦ Γλωσσικοῦ Συλλόγου Κοραῆ, εἰσηγουμένων τοῦ Χατζιδάκη καὶ Σκιαῖ, καὶ πλείστα παρ' ἐμοὶ ἀνέκδοτα. Ἀξιόλογόν ἐπίσης γνώμην μου περὶ Ταβίας ἐδημοσίευσεν ὁ Σ. Π. Λάμπρος ἐν τῇ *Byzantinische Zeitschrift* τοῦ Krumbacher.

β) *Questioni di Diritto Attico.* Dei debitori verso lo stato Ateniese. Roma 1899. Αὕτη εἶναι ἡ πρώτη πραγματεία μου, ἰταλίστι δημοσιευθεῖσα, δι' ἧς διεφώτισα τὰ περὶ τῶν ὀφειλετῶν τοῦ δημοσίου καὶ τὰ τῶν γραφῶν ἀγραφίου, ψευδεγγραφῆς, βουλευσεως καὶ ἐνδείξεως. Περὶ ταύτης γράφουσιν ἐν εἰδικαῖς κρίσεσιν: ὁ A. Michon ἐν τῇ *Revue Critique* 1899 σελ. 482: l'exposition est claire et l'auteur paraît au courant de la question, ὁ Grübler ἐν τῇ *Revue des Études Grecques* 1899 σελ. 394: M. Arvanitopoullo... il faut s'en féliciter, car il a le goût des questions difficiles et aime à regarder les textes de près, ὁ O. Schulthess ἐν τῇ *Wochens. f. klass. Philologie* 1900 σελ. 601-603: der Verf. hat kein leichtes Thema gewählt... Interessant ist der Versuch die Anklageformel für die γραφή βουλευσεως und die ἐνδείξεις zu rekonstruieren. Anerkennung verdient auch der fleissige Index, ὁ A. Bauer ἐν τῇ *Berl. philolog. Wochens.* 1900 σελ. 852-853: als Sammlung des auf den Gegenstand bezüglichen Materials wird jedoch die Arbeit bei gewissenhafter Nachprüfung aller Angaben verwendbar sein. Ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι κρίσεις περὶ τῆς ἐργασίας μου ταύτης, γενομένης ἀρκούντως εὐμενῶς δεκτῆς παρὰ τῷ ἐπιστημονικῷ κόσμῳ, καίπερ ἀρχαρίου.

γ) *Ζητήματα τοῦ Ἀττικοῦ Δικαίου.* Περὶ τῶν εὐθυνῶν τῶν

ἀρχόντων κ.λ. ἐν Ἀθήναις 1900. Τὴν λίαν εὐμενῆ ὑποδοχὴν τῆς ἐργασίας μου ταύτης ἀποδεικνύουσιν αἱ εἰδικαὶ κρίσεις τοῦ Gaetano de Sanctis ἐν Bollettino di filologia classica 1901 σελ. 259-260: Questo fascicolo tien dietro ad un altro apparso in italiano. Il confronto fra i due fascicoli monstra che il giovane autore si è assai perfezionato sia per ciò che riguarda la esposizione, sia quanto alla cognizione ed elaborazione del materiale. L'ultimo opuscolo, il quale tratta a fondo la questione complessa dei rendiconti che dovevano dare in Atene i magistrati all'uscire di carica, é notevole per lo studio diligente delle fonti classiche ed epigrafiche, τοῦ H. Grübler ἐν τῇ Revue des Étud. Gr. 1901 σελ. 309: La brochure de M. Arvanitopoulos est un exposé complet et intéressant de l'état actuel du problème et des nombreuses controverses qui s'y rattachent. Il faut signaler son ingénieux supplement κλπ., τοῦ Thumser ἐν Litter. Centralblatt 1901 σελ. 245: der Verf. stellt die ursprüngliche Bedeutung der beiden Begriffen λόγος und εὐθύνη fest, kämpft er mit Glück gegen die Meinung Böckhs an, hierauf wendet sich der Verf. der rechtlichen Bedeutung der εὐθύνη zu κλπ., τοῦ O. Schulthess ἐν Woch. f. klass. Phil. 1902 σελ. 428-431: es wäre unbillig, wenn man nicht den grossen Fleiss und auch die Sorgfalt anerkennen würde, die der Verf. offensichtlich auf die Lösung der zahlreichen Fragen und auf die Darstellung unserer Kenntnisse der Rechenschaftsablegung der athenischen Beamten verwendet hat κλπ., καὶ ἄλλων πολλῶν, ὧν τὰς κρίσεις συντομίας ἔνεκα παραλείπω, θεωρῶν ἐπαρκεῖς τὰς τεθείσας πρὸς διαφώτισιν ὑμῶν ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου μου τούτου.

δ-ε) Τὸ ψήφισμα τοῦ Σωπόλιδος καὶ τὰ τριηρικὰ σκεύη· Λεξικὸν τοῦ Ἀττικοῦ Δικαίου. 1899-1900: δύο πραγματεῖαι μου ἀνέκδοτοι, ὧν ἡ δευτέρα ἐκτεταμένη, δίτομος.

ζ) Ὁ Ἐφηβος τῶν Ἀντικυθέρων· συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς Πλαστικῆς. Ἐν Ἀθήναις 1903. Διὰ τῆς ἐργασίας μου ταύτης καθορίζω τὴν καλλιτεχνικὴν ἀξίαν καὶ τοὺς χρόνους, εἰς οὓς ἀνήκει τὸ ἔργον τοῦτο· ὅτι εὐμεθόδως καὶ ἐπιτυχῶς διεξήγαγον τὸ θέμα, ὁμολογοῦσιν ἀξιολογώτατοι εἰδικοί ἄνδρες ἐν κρίσεσιν αὐτῶν, π. χ. ὁ ἐκδότης τοῦ Πανσανίου Fr. Spiro ἐν τῇ Woch. f. klass. Phil. 1903 σελ. 1387-1390: der Verf., aus früheren Abhand-

lungen als gediegener Kenner des attischen Rechts bekannt, zeigt sich hier als erfahrener Archäolog, der die wichtigsten Museen Europas gut kennt und die Geschichte der Plastik wie die der Keramik beherrscht, ὁ Michon ἐν τῇ Revue Critique 1904 σελ. 75: un jeune archéologue grec, M. Arvanitopoulos, dont la Revue a déjà signalé les Questions de droit Attique... ces conclusions de M. Arvanitopoulos, qui s'appuient sur un examen minutieux du bronze, sont assez plausibles κτλ., ἔτι δὲ ὁ ἀοίδιμος Furtwängler, ὅστις ἐν τῷ ἀρχαιολογικῷ φροντιστηρίῳ τοῦ Μονάχου πολλάκις ἐξῆρε τὴν σημασίαν τοῦ ἔργου μου τούτου, καθ' ἃ μοι ἀνεκοίνωσαν ἄλλοι τε καὶ ὁ ἔφορος ἀρχαιοτήτων κ. Ν. Κυπαρίσσης, σπουδάζων ἐκεῖ τότε καὶ μετασχὼν τῶν φροντιστηριακῶν ἐκείνων ἀσκήσεων.

ζ) Ὁ Διαδόμενος τοῦ Πολυκλείτου ἐν τῷ περιοδικῷ «Κριτικὴ» ἔτ. Α', τεύχ. 12 τῆς 15 Ἰουνίου 1903, σελ. 372-377. Διὰ τῆς πραγματείας μου ταύτης κρίνω τὴν πρόοδον τῆς τέχνης τοῦ μεγάλου πλάστου ἀπὸ τοῦ Δορυφόρου εἰς τὸν Διαδόμενον, τὰ περιωθέντα ἀντίγραφα τοῦ ἔργου, καὶ τὴν σημασίαν ἐκάστου πρὸς διάγνωσιν τοῦ χαλκοῦ ἀρχετύπου. Ὅντις ὁμως ἀγνώστου εἰς τὸν ξένον ἐπιστημονικὸν κόσμον τοῦ περιοδικοῦ ἐκείνου, ὅπερ καὶ διέκοψε τὴν περαιτέρω ἔκδοσιν ὀλίγον χρόνον μετὰ ταῦτα, παρέμεινε καὶ ἡ ἐργασία μου αὕτη ἄγνωστος καὶ θὰ ἀναδημοσιευθῇ ἐν καιρῷ.

η) Οἱ Δελφοί· ὁ ναὸς τῆς Ἀφαιίας· ἡ προσαρμογὴ τῶν νομισμάτων πρὸς διάγνωσιν ἔργων τέχνης· ὁ Μινῶος πολιτισμός, τὰ ἔτεορητικὰ ἱερογλυφικά καὶ ἄλλαι πραγματεῖαι μου ἐκλαϊκευτικά, δημοσιευθεῖσαι ἐν τῇ ἑφημερίδι «Ἀθῆναι» τῷ 1903—1904, παρέμειναν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄγνωστοι παρὰ τῷ ξένῳ ἀρχαιολογικῷ κόσμῳ καὶ δέονται ἀναδημοσιεύσεως, ἣν καὶ προτίθεμαι νὰ ἐκτελέσω.

θ) Νέον ἀντίγραφον τοῦ Σαυροκτόνου τοῦ Πραξιτέλους. Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1905, σελ. 263 κ. ἔ. Διὰ τῆς πραγματείας ταύτης ἀνεγνώρισα κορμὸν τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, ὑπὸ πάντων μὲν θεώμενον ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ, ἀλλ' ὑπὸ μηδενὸς τέως ἀναγνωρισθέντα, ὡς ἀποτελοῦντα πιστὸν ἀντίγραφον, τὸ μόνον ἐν Ἑλλάδι, τοῦ περιφήμου Σαυροκτόνου, οὗτινος καὶ τὸ περιεργον τοῦτο ἐπίθετον ἐπειράθη νὰ ἐρμηνεύσω διὰ τινος λαογραφικῆς παραδόσεως· ἀμφότεραι αἱ γνώμαί μου ἐγένοντο ἀποδεκταί, ἐκτεθεῖσαι καὶ ἐν τῷ τότε γενομένῳ Διεθνῇ Ἀρχαιολογικῷ συνεδρίῳ τῶν Ἀθηνῶν μετὰ τῆς ἐν τοῖς Πρακτικοῖς αὐτοῦ δημοσιευθείσης ἐτέρας πραγματείας μου:

ι) *Περὶ τοῦ περιβοήτου Σατύρου τοῦ Πραξιτέλους, διὰ παραθέσεως ἀντιγράφου τινὸς αὐτοῦ, διατηρουμένου ἐν Τριπόλει.*

ια) *Ἡ πραγματικὴ μόρφωσις τῶν δημοδιδασκάλων ἐν Ἀθήναις 1905.* Διὰ τοῦ δημοσιεύματος τούτου συνιστῶ τὴν ἀποφυγὴν τοῦ verbalismus, τὴν χρῆσιν ἀμέσων ἐποπειῶν, τὸν ἐθισμόν πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι καὶ παράγειν καὶ τὴν διὰ τούτων καὶ ὁμοίων μέσων κτῆσιν αὐτοβουλίας καὶ αὐτοπεποιθήσεως.

ιβ) *Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Πλαστικῆς, διὰ τῶν μνημείων ἐκφραζομένη* 1905. Τῆς πραγματείας μου ταύτης ἐδημοσίευσα περιλήψεις μετ' εἰκόνων ἐν τῷ περιοδικῷ «Παναθήναια» καὶ τῇ ἐφημερίδι «Ἀθηναί»· ἐδίδαξα δὲ ταῦτα ἐνώπιον τῶν μνημείων αὐτῶν εἰς ὄμιλον φιλαρχαίων. Ἡ πλήρης καὶ ἐκτενὴς συγγραφή μου αὕτη ἔχει περατωθῆ καὶ θὰ δημοσιευθῇ ἐν καιρῷ.

ιγ) *Περιγραφή τῶν ἐν ταῖς συλλογαῖς Τεγέας, Μαντινείας καὶ Μεγάρων ἐπαρχόντων μνημείων* 1903-1905. Πάντα τὰ ἀρχαῖα ταῦτα ἐμελέτησα, περιέγραψα καὶ κατέγραψα λεπτομερῶς ἐν τοῖς σημειωθεῖσιν ἔτεσι, καὶ θὰ δημοσιεύσω ἐπίσης ἐν καιρῷ.

ιδ) *Τοῦ Διοκλητιανείου διαγράμματος νέον ἐκ Τεγέας ἀπόσπασμα* Ἀθηνᾶ 1905, σελ. 263 κ. ἑ. Τῆς ἐργασίας μου ταύτης τὴν ἀξίαν ἐξῆραν δι' εἰδικῶν κρίσεων ὁ Michon ἐν τῇ Revue Critique 1906 σελ. 431: M. Arvanitopoulos a fort bien compris la connexion qui existe entre le nouveau fragment et ces deux autres, bien qu'il soit fort mutilé κτλ., αὐτὸς ὁ ἐκδότης τοῦ ὄλου διαγράμματος H. Blümner διὰ μακρᾶς κρίσεως, δημοσιευθείσης ἐν τῇ Berl. phil. Woch. 1906 σελ. 908-912: Zu diesen bedeutungslosen Fragmenten kommt nun das in der oben genannten Abhandlung von Dr. Arvanitopoulos sorgfältig veröffentlichte und erklärte Fragment aus Tegea... Es bieten bedeutungsvolle Varianten und wichtige Erweiterungen. Arvanitopoulos schlägt νίφρου Ἄφρου vor, was besser ist als das von Βάσης (νοεῖται ὁ ἀποθανὼν ἀοίδιμος καθηγητὴς τῶν Λατινικῶν) vermutete ἐλαίου Οὐενάφρου... so hat der Vorschlag von Arvanitopoulos, hier μαστίχης Χείας zu ergänzen, sehr viel für sich, καὶ ἄλλοι εἰδικοί ἐπιστήμονες.

ιε) *Phylen-Heroen am Parthenonfries.* Nebst einem Excursus über eine Parodie des Panathenäen-Zuges. Ἐν ταῖς Mitteilungen τῆς ἐνταῦθα Γερμανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς 1906 σελ. 38 κ. ἑ. Δι' αὐτῆς ἐκφράζω τὴν γνώμην ὅτι οἱ ἐκατέρωθεν τῶν θεῶν

ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς ζωοφόρου τοῦ Παρθενῶνος δέκα ἄνδρες ἀποδίδουσι τοὺς ἥρωας τῶν φυλῶν, καὶ ὅτι παρ' Ἀριστοφάνει ἐν ταῖς Ἐκκλησιαζούσαις ἔχομεν τὴν πρωῒμωτάτην καὶ ἀκριβεστάτην περιγραφὴν τῆς πομπῆς τῶν Παναθηναίων διὰ τῆς παρωδίας τῶν σκευῶν τοῦ καταθέντος ἀνδρός. Καθ' ὅσον γινώσκω αἱ γνώμαί μου αὐταῖς ἔτυχον εὐμενοῦς ὑποδοχῆς. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὴν αὐτὴν περὶ ἔπωνύμων ἐρμηνείαν προέτειναν σχεδὸν ταυτοχρόνως καὶ δύο Γερμανοὶ ἀρχαιολόγοι ἄλλ' ἢ προτεραιότης ἀνήκει εἰς ἐμέ, τὸ μὲν διότι πολλοὺς μῆνας πρὸ τῆς δημοσιεύσεως ἀνεκοίνωσα τὴν ἐρμηνείαν μου ταύτην προφορικῶς ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Γερμανικῆς Σχολῆς, τὸ δὲ διότι τὰ ἐπιχειρήματά μου εἶναι διάφορα καὶ ἰσχυρότερα· πρβλ. Weissmann ἐν *Hermes* 1906 σελ. 619, *American Journal of Archaeol.* 1906-7, *Revue des Étud. Gr.* 1907 σελ. 252.

1F) *Περιγραφή τῶν ἀρχαίων μνημείων Ἀθηνῶν 1906*. Περίληψιν αὐτῆς ἐδημοσίευσα ἐν τῷ περιοδικῷ «Παναθήναια» καὶ ἐν τῇ ἡμερίδι «Ἀθῆναι» μετ' εἰκόνων καὶ ἀναπαραστάσεων· ἐδίδαξα δ' ἐπίσης τὰ περὶ τούτων εἰς τὸν μνημονευθέντα ἐν θ' φιλόρχαιον κόσμον.

1Z-1H) *Ἀνέκδοτοι ἐπιγραφαὶ καὶ πλαστικά μνημεῖα Τεγέας*. Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1906 σελ. 23 κ. ἑ. καὶ 1907 σελ. 105 κ. ἑ. Διὰ τῶν δύο τούτων πραγματειῶν μου ἐξέδωκα 31 τέως ἀγνώστους ἐπιγραφὰς καὶ ὑπὲρ τὰς δέκα γνωστὰς συνεπλήρωσα καὶ ἠρμήνευσα διαφόρως· πρὸς τούτοις διελεύκανα πολλὰ τῆς Τεγεατῶν πολιτείας καὶ ἠρμήνευσα τὴν ὥραϊαν κεφαλὴν, ἣτις μετὰ πολλὰ ἔτη ἐκλάπη καὶ τῷ 1925 ἀνευρέθη, ὡς μὴ ἀνήκουσαν τῇ Ἀταλάντῃ μηδὲ τῇ Ὑγίειᾳ τοῦ Σκόπα, ἀλλ' οὖσαν ἄγαλμα λατρείας τῆς Ἀφροδίτης, ἀναιρέσας τὰς γνώμας τοῦ Mendel, Furtwängler, Curtius, Gardner καὶ ἄλλων· βλέπε τὰ ὑπὸ τοῦ A. de Ridder σημειούμενα ἐν *Revue des Études Grecques* 1907 σελ. 253 καὶ τὴν αὐτόθι εἰκόνα. Ὁρθώθη ὁμως ἐναντίον μου, ὡς ἄλλος Ἀχιλλεύς, ὁ ἀοίδιμος Furtwängler, καὶ δι' εἰδικῆς ἀνακοινώσεως αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Μονάχου, δημοσιευθεῖσης ἐν τοῖς Πρακτικοῖς αὐτῆς τοῦ 1907, ἐπετέθη κατ' ἐμοῦ, ὑποστηρίζων τὴν γνώμην ὅτι πρόκειται περὶ κεφαλῆς Ἀταλάντης· ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀπέκρουσα αὐτὴν ἐν τῇ Ἀρχ. Ἐφημ. 1907 σελ. 122, ἀποδείξας ὅτι ἡ κεφαλὴ δὲν ἀρμόττει τῷ κορμῷ, καὶ ἄλλως ἔχει διάφορον ἔκφρασιν· συνετάχθη δὲ τέλος τῇ γνώμῃ μου καὶ αὐτὸς ὁ μέγας ἐκεῖνος, προῶρως ἀποθανών, ἀρχαιολόγος. Τὰς δὲ συμπληρώσεις μου καὶ ἐρμηνείας τῶν ἐπιγραφῶν ἀπεδέξατο ὁ Hiller ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀρκαδικῶν ἐπιγραφῶν IG V² γράφων: N° 2, ad da-

μιοργῶν catalogum sagaciter refert Arbanitopullus Ἐφημ. Ἄρχ. 1907, 118 sq. N° 12 edidit et supplevit Arbanitopullus Ἰπαρχον non commemoratum esse docet idem προστάται quattuor? praetores octo vel novem vel decem. N° 14 ad ceterorum decretorum exemplum restituere conatus est Arbanitopullus. N° 15 finis decreti Arbanitopullo esse videtur; enumerantur στρατηγοί, sequitur ἱερῆς. N° 23 (δεκταὶ αἱ συμπληρώσεις; μου πᾶσαι). N° 36 καὶ 40 ἔλαχον αἴσαν i. qu. ἀπέθανον esse putat Arbanitopullus. N° 43-48 Erheborum catalogi, Arbanitopullus Ἐφημ. Ἄρχ. 1906, 52 adn. 1. N° 44 Πολλίαν Θέωνος ex n. 143 supplevit Arbanitopullus. N° 72 ὀρίοις θεοῖς (suppl.) Arbanitopullus. N° 97 explicuit Arbanitopullus collato Aristophane. N° 112 Augen et Herculem anaglypho esse exhibitos (expl. Arbanitopullo) vix credam; nec tamen probabiliora proferre possum. N° 117 στρατηγοὶ ἀνέθεν (suppl.) Arbanitopullus. N° 178 (ἢ ἔρμηνεία μαζώνων καὶ αἱ εἰς Ἀθήναιον παραπομπαὶ προετάθησαν τὸ πρῶτον ὑπ' ἐμοῦ). N° 197 dubium, num χαῖρε secutum sit (dicit) Arbanitopullus. N° 211 Δεινίας C (= Δεινίαν) (propos.) Arbanitopullus. N° 252 edidit vir doctus Arbanitopullus.

Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ ἡ ἐκ Θεσσαλίας λατινικὴ ἐπιγραφή, ἐν Ἄρχ. Ἐφημ. 1906 σελ. 61-62, ἐμελετήθη καὶ ὑπ' ἐμοῦ διὸ γράφει ἐκεῖ ὁ δημοσιεύσας αὐτὴν ἀείμνηστος Βάσης: «ἐγένετο δὲ ἡ εἰκὼν αὕτη κατὰ φωτογράφημα ἀποσταλὲν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ κ. Ἀρβανιτοπούλου, ὅστις καὶ ἔκτυπον ἅμα καὶ ἀντίγραφον ἀκριβέστατον τῆς ἐπιγραφῆς προσapéστειλε καὶ παρατηρήσεις τινὰς χρησιμωτάτας ἀνεκοινώσατο ἡμῖν».

ιβ) Ἀνασκαφαὶ ἐν Θεσσαλίᾳ. Πρακτικὰ τῆς Ἄρχ. Ἐταιρείας 1906 σελ. 123-130. Διὰ τῆς πραγματείας μου ταύτης ἀνεκοινώσα τὰς πρώτας ἐρεῦνας μου καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν πρώτων ἀνασκαφῶν μου ἐν Παγασαῖς, ἐν ἱερῶ Ἀπόλλωνος Κοροπαίου, ἐν Μηλέαις, ἐν Σηπιάδι, ἐν Λαρίσῃ καὶ ἐν Πελινναίῳ. Εἶναι λοιπὸν αὕτη ἡ πρώτη πραγματεία μου περὶ Θεσσαλίας, εἰς ἣν ἔκτοτε ἀφιέρωσα δρᾶσιν μίᾳ ὅλης εἰκοσαετίας μέχρι σήμερον.

κ) Ἀνασκαφαὶ ἐν Θεσσαλίᾳ. Πρακτικὰ 1907. Ἀνακοινῶ διὰ μακρῶν τὴν περισυλλογὴν ἀρχαίων καὶ τὴν ἐρμηνείαν αὐτῶν, τὰς ἀνασκαφὰς καὶ ἐρεῦνας μου ἐν Φαρσάλῳ, Φεραῖς, Φθιώτισι Θήβαις Πυράσῳ, Δημητριάδι, Κορόπῃ καὶ δὴ ἐν Παγασαῖς, ὅπου τὸ πρῶτον τότε ἀνακάλυψα τὰς περιφήμους ἐπὶ μαρμάρου ζωγραφίας περὶ

τούτων κρίνων γράφει ὁ R. W. Dawkins, διευθυντῆς τῆς Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολ. Σχολῆς ἐν Journal of Hell. St. 1908 σελ. 320: the most remarkable discovery was made in the site of Pagasae by Dr. Arvanitopullos; the value of the stelae cannot be overstated. Ὅμοίως ἐξαίρεται ἡ ἀνακάλυψις καὶ ἐρμηνεῖα μου ἐν τῷ Journal of Archaeology 1908 σελ. 320, ἐν Revue des Ét. Gr. 1908 ὑπὸ A. de Ridder, ἐν The Years Work in Classical Stud. τοῦ Λονδίνου 1908 ὑπὸ τοῦ Wace, ἐν Jahrbuch τοῦ Γερμαν. Ἰνστιτούτου ὑπὸ τοῦ Karo 1908 κ. ἄ. π. Βλέπε καὶ τὸ στοιχ. κε'.

κα) Ἡ σημασία τῶν γραπτῶν σηλῶν Παγασῶν. Συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς Ζωγραφικῆς ἐν τῇ Ἀρχ. Ἐφημ. 1908 σελ. 1-60 πίν. 1-4. Διὰ τῆς πραγματείας μου ταύτης ἴδρυσά ἐπι νέων ὅλως βάσεων τὴν ἐξέτασιν τῆς ἀρχαίας Ἑλλην. Ζωγραφικῆς, ἡρμηνεύουσα δ' ἐπαρκῶς τὴν τέως ἄγνωστον ἐν ταῖς λεπτομερείαις μέθοδον τῆς Ἐγκαυστικῆς. Τὰς πλείστας τῶν γνώμων μου, εἰς μὴ πάσας, ἀπεδέξαντο οἱ εἰδικοί, π. χ. ὁ S. Reinach ἐν τῇ Revue Archéol. 1908 σελ. 425 ἐγκρίνει ἄλλα τε καὶ τὴν ἐρμηνεῖαν τῆς λεχοῦς: elle paraît représenter le même thème qu'un tableau funéraire vu par Pausanias à Sicyon, ὁ W. Larfeld ἐν τῇ Woch. f. klass. Philol. 1909 σελ. 1273-1276, δεχόμενος τὴν ἐρμηνεῖαν μου περὶ τῶν παρὰ Πλινίῳ exspirantium imagines τοῦ Ἀπελλοῦ, ἰδίως δὲ ὁ (Ernst Gardner) γράφων ἐν Hellenic Herald τοῦ Λονδίνου Sept. 1908 σελ. 167-168. Dr. Arvanitopullos recalls the narrative of Pausanias and inclines therefore to the view that we have here a copy of a famous funerary picture by some Sicyonian artist, possibly Pausias. Περαιτέρω: Dr. Arvanitopullos is the first, we believe, to maintain that the great painters habitually did so (they sometimes painted grave-pictures). Πρὸς τούτοις γράφει: it is clear that the history of ancient painting will have to be revised and established on new bases. Dr. Arvanitopullos offers an ingenious explanation of the scarcity of Roman copies of good Greek pictures... Dr. Arvanitopullos is able to deduce from the stelae some important conclusions as to the technique of the ancient painters: most of the paintings were made by the encaustic process, κ.τ.λ. Ἐπίσης ὁ G. Rodenwaldt ἔγραψε διὰ μακρῶν ἐν ταῖς Mitteil. τοῦ ἐνταῦθα Γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου 1910 σελ. 118-138, συμφωνῶν ἐν πολλοῖς πρὸς τὰς γνώμας μου ἄλλα καὶ πολλαχοῦ διαφωνῶν,

ιδίως λόγω μὴ κατανοήσεως ἐπακριβοῦς τῶν ὑπ' ἐμοῦ γραφέντων· διότι λέγει ὅτι ταυτίζω παραστάσεις στηλῶν πρὸς ἀναφερόμενα ἔργα μεγάλων ζωγράφων, ἐν ᾧ ἐγὼ ἀπλῶς συγκρίνω καὶ θεωρῶ ὡς ἐνιαχοῦ ἀπομιμήσεις, σπανιότερον δὲ ἀντιγραφάς· ἐπίσης παρενόησε τὸ σικυώνιον Π, ἴσως διότι ἐγὼ δὲν ἐξεφράσθην σαφέστερον περὶ τούτου. Εἰς ὁμοίαν παρανόησιν ὑπέπεσε καὶ ὁ καθηγητὴς Pfuhl ἐν τῷ ἐξαιρετῶ ἄλλως συγγράμματι αὐτοῦ περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ζωγραφικῆς. Τοῦναντίον ὁ Reinach, Gardner, Larfeld, Wartenberg, Engelmann κ. ἄ. ἐνέκριναν τὰς γνώμας μου, τοῦ δὲ Six καὶ Winter δὲν εἶρον τὰ περὶ τούτων γραφέντα. Βλ. καὶ τὸ στοιχ. κε'.

κβ) Ἀνασκαφαὶ καὶ ἔρευναι ἐν Σικυῶνι καὶ Θεσσαλίᾳ. Πρακτικά 1908. Ἀναγράφω καὶ ἐρμηνεύω ἐπιγραφάς, μνημεῖα, ἀγάλματα καὶ τοπογραφικὰ τῆς Σικυῶνος, τῆς Ἰτώνου, τῶν Φθιωτ. Θηβῶν, καὶ μάλιστα τῶν Παγασῶν ἀπὸ σελ. 145 - 223. Ὁ S. Reinach, κρίνων τὸν τόμον τοῦτον τῶν Πρακτικῶν ἐν τῇ Revue Archéol. 1909, γράφει ὅτι ἡ ἰδιωτὴ μου πραγματεία ἀποτελεῖ τὸ morceau de résistance, ὁ δὲ Larfeld ἐν Woch. f. klass. Phil. 1911 σελ. 828 - 829, ἀπαριθμῶν τὰς ἐργασίας μου ταύτας, ὀνομάζει erfolgreiche.

κγ) Καμαρωτὸς τάφος παρὰ τὴν Λάρισαν. Ἀρχ. Ἐφημ. 1909. Διὰ τῆς πραγματείας ταύτης συγκρίνω καὶ ἐρμηνεύω λεπτομερῶς τὰς ἐν τοῖς Νόμοις τοῦ Πλάτωνος περιγραφὰς ὁμοίων τάφων, οἷους θὰ εἶδεν ὁ φιλόσοφος ἐν Θεσσαλίᾳ. Ὁ S. Reinach κρίνει ἰδιαιτέρως ταύτην ἐν τῇ Revue Archéol. 1909, σελ. 300 καὶ θεωρεῖ τὸν τάφον ὡς ἀναγόμενον εἰς τοὺς ἑλληνιστικοὺς χρόνους, ὅπερ καὶ ἐγὼ δὲν ἀπέκρουσα· διαφωνοῦμεν μόνις διὰ μίαν 50ετίαν περίπου.

κδ) Ἀνασκαφαὶ καὶ ἔρευναι ἐν Θεσσαλίᾳ. Πρακτικά 1909. Περιγράφω διὰ μακρῶν τὰ τοῦ νεωστὶ ἰδρυθέντος τότε τῇ φροντίδι μου Μουσείου Βόλου, τὰ τῆς ἐν αὐτῷ ἰδρύσεως τῶν στηλῶν ὑπ' ἐμοῦ τὰς ἀνασκαφάς μου ἐν Παγασαῖς καὶ τὰ τῆς ἀκριβοῦς θέσεως τῆς Ἰωλκοῦ. Ταῦτα πάντα ἀνεκοίνωσε διὰ μακρῶν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιγραφῶν κλ. ὁ B. Haussoullier καὶ ἔγραψε περὶ τούτων ἐν τοῖς Comptes - Rendus αὐτῆς τοῦ 1910 σελ. 813. Ἐπίσης ὁ Larfeld γράφει ἐν τῇ Woch. f. klass. Phil. 1911 σελ. 828 - 829: das alte Jolkos glaubt Arvanitopullos auf der Stätte des jetzigen Kastro von Volo ansetzen zu dürfen.

κε) Θεσσαλικὰ μνημεῖα. Περιγραφή τῶν γραπτῶν στηλῶν Παγασῶν. Ἐν Ἀθήναις 1909· ἔργον εἰς τεύχη 4 καὶ εἰς ἓνα τόμον ἐκ σελίδων 465, ἰδίαις μου δαπάναις ἐκδοθέν. Περὶ τούτου πλεῖστα

καὶ ἐπαινετικώτατα ἔγραψαν εἰδικοί κριταὶ καὶ ἐπιστήμονες δοκιμώτατοι, π. χ. ὁ G. Wartenberg ἐν τῇ Woch. f. klass. Phil. 1909 σελ. 596-597, κρίνων τὴν εἰσαγωγὴν μου (Τεύχος 1^{ον}): der Verf. gibt einen anschaulichen Fundbericht und bemüht sich in dieser Vorarbeit zu einer Beschreibung der Gemälde, ebenso wie in seiner kürzlich veröffentlichten Abhandlung in der Ἐφημ. Ἀρχ. 1908, die Bedeutung nachzuweisen, welche die neue Entdeckung für die Geschichte der griechischen Malerei, von der er einen kurzen Abriss gibt, gewinnen kann. Da nach der Überlieferung auch die grössten Künstler des vierten Jahrhunderts für Grabdenkmäler gearbeitet haben, so ist es nicht ausgeschlossen, dass wir hier endlich einmal in der Besitz von Originalwerken gelangt sind, ὁ S. Reinach χαρακτηρίζων αὐτὸ ἐν τῇ Revue Archéol. 1909 σελ. 285 ὡς ἔργον ἔχον grande importance pour l'histoire de l'art, ὁ Dawkins ἐν Journal of Hell. St. 1909 σελ. 386, ζητῶν ἐγχρόμους εἰκόνας, ὡς καὶ ὁ Reinach κ. ἄ., ὁ A. G. ἐν Hell. Herald τοῦ Λονδίνου 1909 Sept. σελ. 168-169: the task of preparing the necessary catalogues, entrusted to Dr. Arvanitopullos, has been carried out with most praiseworthy thoroughness; the volumes before us are models of what a scientific catalogue should be, and will bear comparison with the very best work of their kind. The introductory sketch of Greek painting is lucid and interesting. Dr. Arvanitopullos have opened up a new field of inquiry. The stelae have attracted so widespread interest, that lovers of art and students of archaeology would learn with pleasure that the Arch. Society of Athens have decided to issue at all events the best of the stelae in coloured plates, ὁ Larfeld ἐν τῇ Woch. f. kl. Phil. 1910 σελ. 1053-1054: über die epochenmachende Funde von Hunderten mit gemälden versehener Grabstelen des alten Pagasae habe ich in N° 47 des vorigen Jahrganges dieser Zeitschrift berichtet. Neu ist die Beschreibung des nicht minder wertvollen Inventars des 2. und 3. Saales, ὁ Kern ἐν τῇ Deutsche Literaturzeitung 1910 σελ. 2472-3: Arvanitopullos ist der Finder der bemalten Grabstelen, die berechtigtes Aufsehen erregt haben und in der Geschichte der griechischen Malerei allezeit eine bedeutende Rolle spielen werden. Der glückliche Finder verdient unseren

lebhaften Dank dafür, dass er die Beschreibung der Stelen und seine sorgfältigen Kopien der Inschriften sofort in einer besonderen Schrift publiziert hat, nachdem er schon in der Ἐφημ. Ἀρχαιολ. einen Aufsatz über seine Funde veröffentlicht hatte. Möge Arvanitopullos noch oft so reiche Ernte aus Thessalien einfahren!, ó A. de Ridder ἐν τῇ Rev. des Ét. Gr. 1909 σελ. 299: on sait la merveilleuse decouverte faite à Pagasai. M. Arvanitopoullos a reuni tout ce que nous savons par les textes sur les peintures tombales exécutées par les anciens; beaucoup étaient dues à de grands maîtres et le souvenir s'en est longtemps conservé, ó A. Puech ἐν Rev. des Ét. Gr. 1910 σελ. xxxv: s'il y a quelque excès, pardonable du reste à la joie à l'heureux trouveur, l'oeuvre (= ἡ στήλη τῆς λεγοῦς) est assurément d'une bonne facture et d'un sentiment délicat, ó Etienne Michon ἐν τῇ αὐτῇ Revue 1910 σελ. 72: la richesse du Musée de Volo consiste dans la série de stèles peintes de Pagasae. Il est aisé de comprendre dans quelles conditions les stèles ont été rencontrées, employées en tas entre deux murs, ó A. de Ridder ἐν τῇ αὐτῇ Revue 1910 σελ. 73: la description minutieuse d'Arvanitopoullos rendra service aux visiteurs du Musée et aux archéologues, ó Dawkins ἐν τῷ Journal of Hell. St. 1910 σελ. 383: without illustrations the catalogue is not very useful to those at a distance, while to those on the spot the descriptions and the catalogue is welcome, ó R. Engelmann ἐν τῇ Berl. phil. Woch. 1910 σελ. 565-566: die in Pagasae gefundene zahlreiche Grabstelen als wertvolle und fast einzig dastehende Denkmäler griechischer Malerei betrachtet werden können. Wegen dieser hochbedeutenden Denkmäler, die das Museum von Volo so zu sagen zu einer Art PINAKOTHEK machen, beginnt der Verf. mit einer kurzen Geschichte der Malerei... Für die Zwecke denen das Buch in erster Linie zu dienen bestimmt ist, scheint es mir sehr wohl geeignet, ó Bern. Haussoullier ἐν Comptes-Rendus de l'Académie des Jnscri. 1910 σελ. 812-813: J' ai l'honneur d'offrir à l'Académie le premier volume d'un recueil intitulé Θεσσαλικὰ Μνημεῖα; on sait le nombre et l'importance des stèles peintes retrouvées à Pagasai. L'honneur de la decouverte revient surtout à l'éminent éphore M. Arvanitopoullos. Le catalogue, très complet et très

détaillé, ne compte pas moins de 216 numéros. Les descriptions sont très exactes. Il y a là d'utiles renseignements à tirer pour la ville de Pagasae. Je ne manquerai pas de tenir l'Académie au courant de ces importantes découvertes qui font grande honneur à M. Arvanitopoulos, ὁ Kern ἐν τῇ Berl. phil. Woch. 1910 σελ. 1324-9: Eine ganz neue Phase für Volo brach dann aber mit der Entsendung des Ephoros Ἰ. Σ. Ἀρβανιτόπουλος nach Thessalien an, der seinen Namen mit der Auffindung der bemalten Grabstelen von Pagasai, für alle Zeiten verbunden hat... Als Arvanitopullos seine glänzenden Funde machte... Man muss dem Finder Dank dafür wissen, dass er so schnell und so zuverlässig die neuen Inschriften ediert hat. Zunächst hat also Arvanitopullos Κατάλογος als Supplement zu den Inscriptiones Thessaliae zu gelten.. Dieses Museum von Volo ist nun schon ein Mittelpunkt für das Studium der alten Malerei geworden. Auf deutliche Fehler, die aber vielleicht nicht nur mir, sondern auch der damaligen Situation zur Last fallen, hat Arvanitopullos schon hingewiesen. An den um Pagasai so hochverdienten Herrn Arvanitopullos ergeht wie von seinen Landsleuten so auch von uns der Appell, nun ebenso anderen Städten, vor allem der Hauptstadt des Landes, sein Finderglück und seine Sorgfalt zuwenden zu wollen. Ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι πολλαὶ κρίσεις καὶ ἀνακοινώσεις, δι' ὧν ἐξαιρέται ἢ τε ἀνακάλυψίς μου ἐκείνη καὶ τὸ δημοσιευθὲν τοῦτο σύγγραμμά μου, π. χ. τοῦ H. N. Fowler ἐν Amer. Journ. of Archaeol. 1907 σελ. 86, τοῦ J. M. Paton αὐτόθι 1908 σελ. 95 καὶ 103, τοῦ B. N. Bates αὐτ. 1908 σελ. 364-5, 1909 σελ. 211 καὶ 358-9, 1910 σελ. 109 καὶ 226 καὶ 373-4, 1911 σελ. 411-2, 1912 σελ. 127-8, τοῦ H. B. Davis ἐν Hellen. Herald 1908 σελ. 180, τοῦ Sal. Reinach ἐν Rev. Archéol. 1908 II σελ. 425, τοῦ Karo ἐν Jahrbuch — Anzeiger 1908 σελ. 135-6, 1909 σελ. 107, 1910 σελ. 157-9, 1911 σελ. 126-9, 1912 σελ. 244-6, τοῦ A. de Ridder ἐν Revue d. Ét. Gr. 1909 σελ. 299-300, τοῦ Winter Grazer Philologenversam. 1909 σελ. 117-8, τοῦ G. E. Rizzo ἐν Bollettino di filol. class. 1912 σελ. 155-7, (βλ. κατωτέρω), τοῦ V. Constanzi αὐτόθι 1912 σελ. 178-9, (βλ. κατωτέρω), τοῦ F. B. Tarbell ἐν Classical Philology τοῦ Chicago 1911 σελ. 127-8 καὶ πολλῶν ἄλλων, ὧν πασῶν ἢ παράθεσις θὰ ἦτο ἐργώδης. Περαιῶν διὰ

τῶν κρίσεων τοῦ ἀοιδίμου μεγάλου διδασκάλου τῆς Ἀρχαιολογίας Maxime Collignon ἐν τῇ Revue de l'art ancienne et moderne τόμ. 33 σελ. 82-96: Le musée de Volo possède une série de monuments dont on ne trouverait l'analogue nulle part ailleurs, à savoir les nombreuses stèles funéraires ornées de peinture. Cette découverte est due à l'initiative du jeune et actif éphore des antiquités, M. Arvanitopoulos, qui a entrepris et dirigé les fouilles, organisé le musée, et publié, sans tarder, une excellente description des stèles qu'il a eu la bonne fortune de mettre au jour, τοῦ προώρου ἀποθανόντος ἐν τῷ πολέμῳ A. J. Reinach ἐν τῇ Rev. des Ét. Gr. 1911 σελ. 319: les stèles sont soigneusement décrites et leurs inscriptions s'y trouvent transcrites. Comme le dit Kern lui-même le Κατάλογος d'Arvanitopoulos doit servir de supplément aux inscriptions Thessaliae, τοῦ G. E. Rizzo ἐν Bollettino di Filol. Classica 1912 σελ. 155-7. Nessun'altra parte della storia dell'arte greca é così frammentaria e così priva di monumenti originali, quanto la storia della grande pittura greca... Quindi fu salutata con vera gioia dagli archeologi la scoperta di stele sepolcrali dipinte. Conoscevamo già pochissime stele dipinte, ma con gli scavi di Pagasai abbiamo riacquistato un'intera importantissima classe di monumenti. L'Arvanitopoulos ci da in questo volume una diligente, minuta descrizione di 216 stele... descrizione minuta ed esatta... Questa osservazione (=ἡ ἔλλειψις εἰκόνων), però, non diminuisce il merito dell'Arvanitopoulos per le scoperte di Pagasai, delle quali in questo libro si dà una breve, ma sufficiente e chiara relazione. Segue la descrizione delle stele. Le descrizioni dell'Arvanitopoulos sono molto accurate e non mancano di buone osservazioni stilistiche, di acute comparazioni monumentali e di probabili determinazioni cronologiche.. Chiudo questo cenno col vivo augurio che il benemerito collega Arvanitopoulos ci dia presto la riproduzione policroma delle stele meglio conservate e molti moltissimi disegni e fotografie delle altre.

Σημειωτέον ὅτι καὶ αἱ δύο ἐπόμεναι πραγματεῖαί μου, ἰδίως ἡ δευτέρα, ἀναφερόμεναι εἰς τὸ αὐτὸ θέμα, διαφωτίζουν ἐν τισὶ τὰ τῶν στηλῶν, ἦτοι:

κF) *Αἱ ζωγραφίαι τῶν Παγασῶν*. Παράρτημα τῆς ἐφημ. «Ἀθηναί». 1908 Φεβρ. σελ. 12 - 16 καὶ

κζ) *Stele dipinte di Demetriade* ἐν Bollettino Riassuntivo τοῦ III congr. archeol. internaz. Roma 1912 σελ. 69.

κη) *Ἡ κόρη τοῦ Ἄντζιο*. Περιοδ. «Παναθηναία» 1909, 31 Ὀκτ. σελ. 58 κ. ἔ. Διὰ τῆς πραγματείας ταύτης ἐκφράζω τὴν εἰκασίαν ὅτι τὸ ἔργον ἐκεῖνο εἶναι πιθανῶς ἀντίγραφον λαμπροῦ ἀγάλματος τοῦ Λυσίππου. Κρίσιν περὶ αὐτῆς ἐδημοσίευσεν ὁ Schwatlo ἐν τῇ *Woch. für klass. Phil.* 1910 σελ. 892 - 5: Der Verf. erweist sich durch feinsinnige Bemerkungen, durch die Methode der von ihm angestellten Beobachtungen und durch die von ihm erworbene Vorbildung zur Angabe eines Urteils berufener. Der Verf. von Rom aus, wo er die Antikensammlungen, zwar noch jung, aber als begeisterter Verehrer der Schönheit, ist er nach Antium gekommen. Der Verf. ist in klassischer wie in deutscher Bildung gleich heimisch. Eine derartige Bewegung ist nach Arvanitopulos das charakteristische Merkmal des Lysippischen Kanons. Tut dies ein jugendliches, aber fast männlich schönes Weib, so muss es — das ist sein (= von Arvanitopulos) durchaus annehmbarer Schluss — eine begeisterte Rhapsodin sein. Vom Haar gibt unser feinführender Kritiker zu, es sehe mehr nach dem eines Jünglings aus... Wir glaubten, diese Gedanken des ersichtlich über das gewöhnliche Mass ästhetisch und archäologisch-philologisch gebildeten Griechen den Fachkreisen nicht vorenthalten zu dürfen.

κθ) *Μεγαρικοὶ σκύφοι Φθιωτίδων Θηβῶν*. Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1910 σελ. 81 κ. ἔ. καὶ 407. Δι' αὐτῆς ἀναγνωρίζω καὶ ἐρμηνεύω εἰκονογραφίας ἐκ τῆς Ὀδυσσεΐας καὶ Ἰλιάδος. Εἰδικὴν κρίσιν περὶ αὐτῆς ἔγραψεν ὁ O. Engelhardt ἐν τῇ *Woch. f. klass. Phil.* 1911 σελ. 425 - 427: Die neuen Fragmente bieten manches interessante und bisher aus anderen Darstellungen wenig oder nicht bekannte... Alles in allem genommen ergeben die Fragmente eine interessante Bereicherung unserer Kenntnis vom Kunstgewerbe der hellenistischen Zeit.

λ) *Ἀνασκαφαὶ καὶ ἔρευναι ἐν Θεσσαλίᾳ*. Πρακτικὰ 1910. Διὰ τῆς μακρᾶς ταύτης, ἕξ ἑκατὸν περίπου σελίδων πραγματείας μου, ἐξετάζω τὰ κατὰ τὴν Ἰωλκόν, Λάρισαν, Φάρσαλον, ἱερὸν Νυμφῶν Ὄσσης, Χασάμπαλην, Ἄτραγα, Ὀμόλιον, Εὐρυμενάς, Τέμπη, Θαν-

μακούς, Πρώερναν, χωρία Πηλίου, Ὀλιζῶνα, Τίσαν, Λῶν, Σηπιάδα, Μαγνησίαν, Σπάλαυθρα, Κορόπην, Φεράς, Ἀρμένιον, Λακέρειαν, Παγασάς καὶ Γόννους Περραιβίας, ὅπου ἀνεκάλυψα τὰ σημαντικὰ ἐκεῖνα ψηφίσματα καὶ τὰς ἀναθέσεις. Διὸ πολλὰς κρίσεις ἔγραψαν εἰδικοί ἐπιστήμονες καὶ περὶ ταύτης, π.χ. ὁ V. Constanzi ἐν τῷ Bollettino di Fil. Class. 1912 σελ. 178 - 179: un suolo in cui sono stratificate tante civiltà, é stato fecondo di trovamenti dall' epoca neolitica all' epoca bizantina; e di tutto il materiale, architettonico, artistico ed epigrafico ha reso conto l' indefesso esploratore Sign. Arvanitopullo. Spesso come era da aspettarsi, Arvanitopullo ha toccato questioni topografiche, e ravvivato il dibattito sull' identificazione di qualche località accennata dalle fonti letterarie, ὁ A. de Ridder ἐν τῇ Revue Critique 1912 σελ. 167: Les recherches en Thessalie pendant l'année 1910 n'ont pas porté sur moins de quatorze localités. Sur tous ces points, de menues découvertes ont été faites et Arvanitopoullos les expose avec un louable souci d'exactitude. A Larisa le musée a été inventorié et réorganisé... La trouvaille de Pagasai est capitale pour l'histoire de la peinture grecque... le zèle d'Arvanitopoullos nous est garant κτλ., ὁ πολὺς Otto Kern, δοκιμώτατος ἄμα συγγραφεὺς καὶ γονιμώτατος μαθητοποιός, μεγίστας παρασχὼν ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἀρχαιολογίαν τῆς Θεσσαλίας, ἐν τῇ Berl. phil. Wochen. 1912 σελ. 786 - 8: Neuland aber erobert niemand von der braven Schar so eifrig wie A. S. Arvanitopullos, mit dessen Entsendung nach Thessalien für diese so lange arg vernachlässigte Landschaft eine neue Epoche angebrochen ist. Nicht nur Pagasai und die Burg von Gonnos künden von seiner geschickten, tatkräftigen Hand und seinem Finderglück. Überall zeigt sich jetzt, dass der rechte Mann an der rechten Stelle steht. Arvanitopullos weiss, welche Bedeutung die genaue Erforschung des thessalischen Bodens für Religion, Kultur und Geschichte des griechischen Volkes hat, und er weiss auch noch ein zweites, dass solche Funde schnell und gut publiziert werden müssen. So wünschen wir ihm weiter Finderglück und dazu reichliche Mittel und namentlich auch bei ihren Landsleuten und ihrer Regierung volles Verständniss für ihre hohen, rein wissenschaftlichen Ziele, ὁ Larfeld ἐν τῇ Woch. f. klass. Phil. 1912 σελ. 679: Der rührige Ephoros

Arvanitopullos, über dessen erfolgreiche Tätigkeit wir wiederholt berichtet haben, legt uns die Ergebnisse seiner Ausgrabungen und Funde aus dem Jahre 1910 vor. Der reich illustrierte Bericht enthält eine Übersicht über die zahlreichen Arbeitsgebiete, von denen die wichtigsten nebst deren hauptsächlichster Ausbeute hier kurz registriert sein mögen.

λα). *Θεσσαλικαὶ ἐπιγραφαί*. Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1910 σελ. 331-382, ἀριθ. 1 - 25. Διὰ τῆς πραγματείας ταύτης ἀρχομαι τῆς συστηματικῆς ἐκδόσεως ἐν πάσῃ ἐπιστημονικῇ ἀκριβείᾳ τῶν ἐπιγραφῶν, ἃς ἀνεκάλυψα ἢ συνέλεξα ἐκεῖ, καὶ ὧν ὁ ἀριθμὸς ὑπερβαίνει τὰς χιλίας· μέχρι σήμερον ἔχουσιν ἐκτυπωθῆ περίπου 400, παρέδωκα δὲ εἰς τὴν Ἀρχ. Ἐταιρ. χειρόγραφον, ἕτοιμον πρὸς ἐκτύπωσιν, καὶ τῶν περαιτέρω. Διὰ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος δημοσιεύω 25 ἐπιγραφὰς τῆς Λαρίσης. Τὴν ἐργασίαν μου ταύτην ἐξαίρουσι καὶ τὰ μάλιστα ἐπαινοῦσιν οἱ ἐπιστήμονες, π.χ. ὁ εἰδικώτατος Larfeld ἐν τῇ *Woch. f. klass. Phil.* 1912 σελ. 149 - 51: Der unermüdliche Ephoros Arvanitopullos hat begonnen, eine höchst dankenswerte Nachlese zu O. Kerns 1908 erschienenen *Inscriptiones Thessaliae* zu liefern. Unter diesen erweckt gleich N° 1 unser lebhaftestes Interesse. So erhalten wir aus dieser Inschrift die wertvollsten Aufschlüsse über die Verfassung und Organisation des Bundes. Nach Arvanitopullos war dieselbe etwa folgende (*παραθέτει περίληψιν τῆς ὑπ' ἐμοῦ διατυπωθείσης Θεσσαλῶν πολιτείας*). Für die Fortsetzung seiner höchst verdienstvollen Sammlung begleiten den Herausgeber unsere besten Wünsche.

λβ - λγ). *Inscriptions inédites de Thessalie*. *Revue de Philologie* 1911 σελ. 123 κ. ἔ., ἀριθ. 26 - 50. Ὡς συνέχειαν τῶν προηγουμένων δημοσιεύω διὰ τῶν πραγματειῶν τούτων ἑτέρας ἐπιγραφὰς τῆς Λαρίσης, τοῦ Μοψίου, τῆς ἐπὶ τῇ Ὀσση Λαρίσης, τῶν Γόννων (οὐχὶ Ὀμολίου), τοῦ Ἀτραγος, τῆς Θεσσαλιώτιδος, τῶν Πευμάτων (οὐχὶ Θαυμακῶν), τῆς Πυράσου (Φθ. Θηβῶν), τῆς Ἰωλλοῦ, τῆς Μαγνησίας καὶ τῆς Φαρσάλου. Ὁ Ber. Haussoullier γράφει ἔ. ἄ. περὶ αὐτῶν: En présentant à l'Académie des Inscriptions le premier volume de *Θεσσαλικὰ Μνημεῖα* de M. A. S. Arvanitopoulos j'ai eu l'occasion de rappeler les très grands services que M. Arvanitopoulos a déjà rendus à l'Archéologie Grecque; c'est à l'épigraphiste que vont aujourd'hui les remerciements très vifs de la *Revue de Philologie*. Καὶ ὁ Larfeld

κρίνων εἰδικῶς τὰς πραγματείας μου ταύτας, γράφει ἐν τῇ Woch. f. klass. Phil. 1912 σελ. 680: in dieser Abhandlung hat der Verf. eine zweite Serie thessalischer Inschriften veröffentlicht. Als deren wichtigste sein hier folgende verzeichnet. . . Durch die neugewonnenen epigraphischen und sonstigen Funde erhielten die Museen in Larisa und Volo die wertvollsten Bereicherungen.

λδ). *Θεσσαλικαὶ ἐπιγραφαί*. Ἀρχ. Ἐφημ. 1911 σελ. 123-141 καὶ 244-5, ἀριθ. 51-88. Ἐντεῦθεν ἄρχομαι τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἐπιγραφῶν Γόννων Περραιβίας. Κρίσεις περὶ τούτων ἐδημοσίευσεν ὁ πολὺς Larfeld ἐν τῇ Wochens. f. klass. Phil. 1912 σελ. 969-71: Das weitaus grösste Interesse nehmen die zahlreichen Psephismen von Gonnoi in Anspruch. . . Die Prosopographie der Behörden von Gonnoi hat durch die mitgeteilten Inschriften eine bedeutende Bereicherung erfahren. Sehr anerkennenswert ist, dass die Nachprüfung des Textes der wichtigeren Psephismen durch gute Photographien erleichtert wird. Ἐν δὲ τῇ Revue Archéol. 1912 II σελ. 181 κρίνεται ὁ ὅλος τόμος οὗτος τῆς Ἀρχ. Ἐφημ. ὡς ἕξης: il y a une trentaine de ces notices dont pas une n'offre un intérêt capital. Ce qu'il y a le plus utile, ce sont les séries d'inscriptions, les textes de Thessalie, publié par Arvanitopoulos.

λε) *Ἀνασκαφαὶ καὶ ἔρευναι ἐν Θεσσαλίᾳ*. Πρακτικὰ 1911 σελ. 280'-356. Διὰ τῆς πραγματείας μου ταύτης διαλευκαίνω καὶ ἐρμηνεύω ἐπιγραφάς, τοπογραφικὰ ζητήματα, μνημεῖα, εὐρήματα καὶ λαογραφικὰ ἐκ Πόρτας Πίνδου, Ὀμολίου, Ἀλωῖου, Πυθίου, Πηλίου, Σέσκλου (Παγασῶν - Φερῶν), Ἰωλκοῦ, Διὸς Ἀκραίου, Γόννων, Γοννοκονδυλῶνος - Ὀλυμπιάδος, Λαπαθοῦντος - Χάρακος, Μορίου, Ἐλατείας, Γυρτώνης, Μητροπόλεως, Ἀρμενίου, Δολοπίας καὶ Λαρίσης. Περὶ τούτων γράφει εἰδικῆν κρίσιν ὁ Larfeld ἐν τῇ Woch. für klass. Phil. 1913 σελ. 428: Die von Arvanitopoulos im Jahre 1911 ausgeführten Ausgrabungen und Nachforschungen erstrecken sich auf das gesamte Randgebiet der Landschaft. . . deren hauptsächliche Ergebnisse: Feststellung alter Stadtanlagen, Ausgrabung von Tempeln, Gräbern usw., Funde von Inschriften, Gefässen u. dgl.

λς) *Θεσσαλικαὶ ἐπιγραφαί*. Ἀρχ. Ἐφημ. 1912 σελ. 60-101. Συνεχίζω τὴν ἔκδοσιν τῶν ἐπιγραφῶν Γόννων ἀπ' ἀριθ. 89-164.

Κρίνων καὶ περὶ τῆς πραγματείας μου ταύτης, γράφει ὁ αὐτὸς Larfeld ἔ. ἄ. σελ. 429: In der 'Arch. 'Eφ. fährt Arvanitopullos mit der Veröffentlichung der umfangreichen Inschriftenfunde von Gonnoi fort... Diese Inschriften gewähren einen Einblick in die weitreichenden Beziehungen des alten Gonnoi und bereichern unsere Kunde der Prosopographie von Thessalien und den Nachbargebieten.

λζ) Ein Thessalischer Gold- und Silberfund. 'Εν ταῖς Mitteil. τοῦ ἐνταῦθα Γερμαν. 'Ινστιτούτου 1912 σελ. 73 - 118 καὶ πίν. 2 - 7. Διὰ τῆς πραγματείας ταύτης ἐρμηνεύω τὰ ἐκ τῆς Μητροπόλεως χρυσᾶ, ἀργυρᾶ, χαλκᾶ κ.τ.τ. ἀρχαῖα εὐρήματα, καὶ καθορίζω τὴν ἱστορίαν τῆς Τορευτικῆς τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος ἐν σχέσει πρὸς τὴν τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν ἀπὸ τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, κατὰ τρόπον ἱκανῶς διάφορον πρὸς τὰ τέως παραδεδεγμένα. Κρίσεις περὶ αὐτῆς ἐδημοσίευσαν ὁ εἰδικώτατος H. Blümner ἐν τῇ *Woch. f. klass. Phil.* 1912 σελ. 889 - 92, παραδεχόμενος καὶ ἐκδέτων τὰς γνώμας μου ὡς ἑξῆς: Silbrschätze sind bisher nur an Orten ausserhalb Griechenlands zu Tage gekommen. Auch vereinzelte Silberfunde sind im eigentlichen Hellas selten. Um so freudiger ist es daher zu begrüßen, dass ein solcher Fund in einem thessalischen Grabe gemacht worden ist... Diese Figuren sind von hoher künstlerischer Vollendung, die an die massvolle Grazie der besten Maenadendarstellungen erinnert... Der Verf. meint, er habe als Sparbüchse gedient, was uns doch etwas fraglich erscheinen will. Lehrreich sind die Betrachtungen, die der Verfasser über die Toreutik des griechischen Festlandes seinen Beschreibungen des Fundes beigefügt hat... Arvanitopullos weist den Zusammenhang der Objekte mit der alexandrinischen Technik ab und schreibt sie einer festländisch - griechischen zu... Die Eigenart dieser Schule zeige sich im Festhalten an den alten Traditionen des heroischen und religiösen Kreises, am Beibehalten der Technik des Hämmerns und Treibens an Stelle des Gusses, endlich auch an der abweichenden Art der Vergoldung. Ἐπίσης ὁ οὐχ ἦτιον ἐπιφανῆς A. de Ridder, κρίνων ἐν τῇ *Rev. des Ét. Gr.* 1913 σελ. 432 κ. ἔ. γράφει: Les découvertes se multiplient en Thessalie. Depuis les stèles peintes de Pagasai un autre hasard heureux y a fait trouver près de Métropolis... J'accepterais

volontiers, sur ce point, la thèse de M. Arvanitopoulos.

λη) Ἀνασκαφαὶ καὶ ἔρευναι ἐν Θεσσαλίᾳ. Πρακτικὰ 1912 σελ. 154-234. Διὰ τῆς πραγματείας μου ταύτης ἀποδεικνύω ὅτι αἱ τέως θεωρούμεναι Παγασαὶ εἶναι ἡ Δημητριάς (βλ. κατωτ. στοιχ. μῆ) καὶ ἐρμηνεύω μνημεῖα καὶ εὐρήματα ἐξ αὐτῆς, ἐξ Ἰωλκοῦ, ἐκ κόμης τινὸς μεταξὺ Πυράσου καὶ Δημητριάδος καὶ ἐξ ἐτέρας παρὰ τὴν Λάρισαν, ἔτι δὲ διαλευκαίνω τὸ ζήτημα τῆς ἰδρύσεως καὶ προσηκούσης συντηρήσεως τῶν γραπτῶν στηλῶν. Περὶ ταύτης ἔδημοσίευσαν εἰδικὰς κρίσεις ὁ Larfeld ἐν τῇ Woch. f. klass. Phil. 1914 σελ. 456-7: Der unermüdlische Ephoros Arwanitopullos hat einen grossen Teil des Jahres 1912 auf Ausgrabungen, Nachforschungen und Museumsarbeiten verwandt (ἀναγράφει περιίληψιν). Als ein Hauptergebniss der Ausgrabungen ist wohl zu verzeichnen, dass Arwanitopullos jetzt glaubt, die Stätte einer alten Stadt südlich von Pagasai für das von den Pheräern gegen Ende des 5. Jahrh. v. Chr. erbaute pheräische Pagasai, hingegen die Trümmer der jetzt Pagasai genannten Stadt für das von Demetrios angelegte Demetrias halten zu dürfen. Ἐπίσης περὶ αὐτῆς καὶ τῆς ἐπομένης γράφει Salomon Reinach ὁ πάνυ ἐν τῇ Revue Archéol. 1914 II σελ. 155: on trouve dans cette brochure de M. Arvanitopoulos des détails pleins d'intérêt sur la continuation des fouilles de Pagasae (Démétrias), sur le nettoyage et la mise en place des stèles peintes de Pagasae au Musée de Volo... Pagasae a fourni le plus de monuments de tout genre, systématiquement exhumés et étudiés par M. Arvanitopoulos. Parmi les objets d'art reproduits par M. Arvanitopoulos, il faut signaler le haut d'un torse féminin en terre cuite, de grandeur naturelle, de très jolies figurines et une magnifique tête de femme en marbre. Ὡσαύτως ὁ Kern, κρίνων εἰδικῶς τὴν πραγματείαν μου ταύτην μετὰ τῆς ἐπομένης ἐν τῇ Berl. phil. Woch. 1915 σελ. 52 γράφει μετὰ τοῦ διακρίνοντος αὐτὸν ἐνθουσιασμοῦ διὰ τὴν πρόοδον τῆς ἐπιστήμης, ἄλλα τε πολλὰ καὶ τάδε: Dieser Band ist ein schönes Zeugnis für den guten Geist des neuen Griechenland. Während die Heere der Hellenen in Makedonien und Epirus kämpften, schritt die patriotische Arbeit rüstig weiter fort, und wer Feder und Spaten mit der Waffe vertauschte wie der namentlich um Thessalien so hochverdiente A. S. Arvanitopullos, achtete doch im Donner

der Geschütze auf die Denkmäler der Vorzeit und suchte sie zu erhalten, zu registrieren und zu bergen... Den Hauptinhalt (τῶν ὄλων Πρακτικῶν τοῦ 1912) auch dieses Bandes bilden wieder die thessalischen und jetzt auch makedonischen Forschungen von Arvanitopullos. Unzweifelhaft trägt sein Fünderglück auch diesmal die Palme davon.

λδ) Ἐνω Ἐστιαῖως, Μακεδονία, Περραιβία. Πρακτικά 1912 σελ. 234 - 246 καὶ Ἀρχ. Ἐφημ. 1912 σελ. 265 καὶ 267 (πρβλ. καὶ Ἀρχ. Ἐφημ. 1913 σελ. 236). Διὰ τῆς πραγματείας μου ταύτης διερευνῶ τὰ ἐν τῇ κρίσει τοῦ Larfeld ἔ. ἄ. σελ. 457 ἀναγραφόμενα: Des weiteren wird berichtet von Arvanitopullos über alte Siedelungen, Grabstätten, Volkslieder, Überlieferungen usw. in der oberen Hestiaiotis, in Perrhaibia und den angrenzenden Distrikten Makedoniens. Ἰδιαιτέρως περιγράφω γλυπτὰ μνημεῖα καὶ δημοσιεύω ἐπιγραφάς, ἅτινα καὶ συνεχόμισα εἰς τὸ γυμνάσιον Κοζάνης ἐκ τῶν πέριξ ἀρχαίων πόλεων καὶ κωμῶν, ὡς καὶ τοπογραφικῶς ἐξετάζω, ὡς καὶ ἐτέρας τῆς Ἐλιμείας, Ἐορδαίας, Λυγκηστίδος, Ὀρεστικῆς Ἀργους, Μακεδονικῆς Ἰλλυρίδος καὶ Πιερίας. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ τέως ἀρχαιολόγος, ἔναγχος δὲ καθηγητὴς γενόμενος Ἄ. Δ. Κεραμόπουλλος, καταλέγει ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ τὸ ὑπ' ἀριθ. 48, ἐκδοθὲν τῷ 1922 καὶ περιέχον, ὡς αὐτὸς λέγει, «χαρακτηρισμὸν τῆς χώρας, τῶν παλαιῶν λειψάνων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς δυτικῆς Μακεδονίας, καὶ δημοσιεύει ἀγνώστων τινῶν μνημείων ἐξ αὐτῆς» (βλ. Ὑπόμνημα αὐτοῦ, ἐν Ἀθήναις 1924). Εὐρίσκομαι εἰς τὴν δυσάρεστον θέσιν νὰ πληροφορήσω τὸν κ. Κεραμόπουλλον ὅτι τὰ ὑπ' αὐτοῦ ὡς ἄγνωστα ἐκδοθέντα εἶναι αὐτὰ ταῦτα τὰ ὑπ' ἐμοῦ, μετὰ πολλῶν κινδύνων καὶ κόπων, ἐν πλήρει πολέμῳ, συγκομισθέντα καὶ δημοσιευθέντα, ὡς ἀνωτέρω, μίαν ὄλην δεκαετίαν πρὸ αὐτοῦ, οὐχὶ ἐν τινι ἀποκρύφῳ βιβλίῳ, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ἑλληνικωτάτῃ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι καὶ τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας, ἧς τυγχάνει, νομίζω, καὶ σύμβουλος· τὸ δὲ σπουδαιότερον εἶναι ὅτι ἀναφέρουσι τὸ δημοσίευσμά μου τοῦτο καὶ ἐξαίρουσι τὴν σπουδαιότητα μᾶς τῶν ἐπιγραφῶν μου δύο σημαντικώτατοι ἐπιγραφικοί, εἰς πασίγνωστα καὶ προσιωτάτα περιοδικά, ἦτοι ὁ P. Roussel, γράφων ἤδη τῷ 1914 ἐν τῇ Revue des Ét. Gr. σελ. 455: Arvanitopoullos (Πρακτικά 1912, 240 et suiv.) signale précisément une dédicace trouvée, semble-t-il, dans les ruines d'un temple aux environs de Kozani Ἡρακλεῖ Κυναγίδαί εὐχὴν (300 av. J. C.). Cette

même épithète se retrouve évidemment dans une dédicace publiée par Heuzey, où on lisait Ἡρακλεῖ Κυνάριδα; la correction Κυνα[γί]δα est autorisée par la copie épigraphique: ἐπίσης ἀνεγνώρισεν ὁ ἐπιμελέστατος καὶ περὶ τὰ ἐπιγραφικὰ δεινὸς P. Rous- sel ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Κεραμοπούλλου ὡς ἄνω δημοσιευθέντα, ὡς δῆθεν ἄγνωστα, εἶχον ἤδη ἐκδοθῆ ὑπ' ἐμοῦ· διότι ἐν τῇ αὐτῇ Revue τοῦ 1924 σελ. 347, ἀναφέρων τὸ δημοσίευμα ἐκεῖνο τοῦ Κεραμο- πούλλου, καὶ λέγων ὅτι ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ δημοσιευομένων ἐπιγρα- φῶν la plus intéressante est une dédicace Ἡρακλεῖ Κυναγίδα· παραπέμπει εἰς τὴν αὐτὴν Revue τοῦ 1914, ἐνθα εἶχεν ὁμιλή- σει ἤδη περὶ ἐμοῦ ὡς εὑρετοῦ καὶ πρώτου ἐκδότου. Πρὸς τού- τοις ὁ ἀκάματος Kern ἐν τῇ Berl. phil. Wochens. 1915 ὁμιλεῖ διεξοδικῶς περὶ τούτου, ἐν σελ. 55: nebst vielem anderen, was uns Thessalien wieder geschenkt hat, interessieren uns wohl am meisten noch Arbanitopullos' Untersuchungen im Lande der Perrhäber... Da hebe ich die in Moranli gefundene Wei- hinschrift Ἡρακλεῖ Κυναγίδαί εὐχὴν hervor. Δυσκολεύομαι νὰ πιστεύσω ὅτι ὁ κ. Κεραμόπουλλος διέπραξε πνευματικὴν κλοπὴν, τοῦλάχιστον ἐξ ἰδικῶν μου πραγματειῶν· ἀποδίδω μᾶλλον τὴν παρά- λειψιν αὐτοῦ εἰς τὴν συνήθη αὐτοῦ ἐπιπολαιότητα καὶ ἀμέλειαν τοῦ νὰ ἐρευνήσῃ καὶ ἐξακριβώσῃ τὰ πράγματα· διότι, ἀφ' ἧς κατελήφθη ὑπὸ τῆς μανίας νὰ εἰσερπύσῃ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ, καὶ διὰ μέσου λαυρικῶν ἔτι ὀπῶν, κατέστη καὶ ἐπιστη- μονικῶς ἥτιων ἑαυτοῦ. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὴν ὅλην αὐτὴν πραγμα- τείαν μου ἐξῆρεν ἰδιαιτέρως ὁ Kern, κρίνων τὸν ὅλον τόμον τῶν Πρακτικῶν τοῦ 1912 ἐν τῇ Berl. phil. Woch. 1913, καὶ κατακρί- νων τὰ ἐλαττώματα ἄλλων συνεργατῶν αὐτῶν, δίδων δέ τινας σοφάς, ὡς πάντοτε, συμβουλὰς καὶ γνώμας, ἐν σελ. 21: Leider vermisst man hier einen Plan, wie überhaupt diesmal an Situations- plänen etwas gespart zu sein scheint; nicht gilt dies aber von dem Abschnitt über Thessalien. Ein wenn auch noch so pri- mitiver Plan spricht meist beredter als eine lange Darlegung. In Thessalien forscht weiter mit rühmlichst bekannter Ener- gie und fortgesetzten Glück der Ephoros A. S. Arvanitopul- los, mit dessen Entsendung nach Thessalien in der Tat eine neue, grosse Epoche der Erforschung dieser so lange arg vernachlässigten Landschaft angebrochen ist... Freilich bemalte Grabstelen von Pagasai kann man nicht alle Tage zu finden

hoffen (καὶ ὅμως! ἔχω ἀνακαλύψει καὶ ἄλλον πλήρη γραπτῶν στηλῶν πύργον, ἀλλὰ δὲν ἀνέσκαψα αὐτόν, τὸ μὲν διότι δὲν παρέχονται ἀρμοδίως τὰ μέσα, τὸ δὲ διότι ἠλαττώθη ἢ ἐξέλιπεν ἡ ἐπιθυμία τῶν ἀρμοδίων νὰ ἴδωσιν ἰδρυμένας πάσας τὰς ἤδη εὐρεθείσας στήλας). Aber darin sehe ich gerade die Bedeutung von Arvanitopoulos, dass er jetzt nicht nach Effekten hascht, sondern rastlos im Lande herumreist und überall die Ruinen untersucht, die Inschriften kopiert und gute Pläne aufnimmt.

μ) *Σύστημα μετονομασίας νομῶν καὶ ἐπαρχιῶν τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Ἑλλάδος.* 1913. Ἡ πραγματεία μου αὕτη ἐδημοσιεύθη εἰς συνεχῆ φύλλα τῆς ἐφημερίδος «Ἀθῆναι» δι' αὐτῆς προτείνω τὰ προσήκοντα καὶ σύμφωνα τῇ ἀρχαίᾳ τοπογραφίᾳ ὀνόματα χωρῶν, ἵνα δι' αὐτῶν ὀνομασθῶσι τὰ διαμερίσματα τῆς ὅλης ἡμῶν χώρας. Σημειωτέον ὅτι τότε ἡ Ἀρχαιολ. Ἐταιρεία κατήρησεν ἐπισήμως ἐπιτροπεΐαν ἕξ εἰδικῶν ἐπιστημόνων, ἦτις καὶ προέτεινε τοιαῦτα ὀνόματα, μὴνάς τινας μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς πραγματείας μου, ἅτινα κατὰ τὸ πλεῖστον συμπίπτουσι πρὸς τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἀναγραφέντα (πρβλ. Πρακτικὰ 1915 σελ. 145 - 153). Ἐπίσης ἀνέγραψα τὸν τρόπον τῆς μετονομασίας σημερινῶν πόλεων καὶ χωριῶν.

μα) *Ἀρχαιολόγων πλάναι καὶ ὑπερβολαί.* 1913. Διὰ σειρᾶς μικρῶν πραγματειῶν μου, δημοσιευθειῶν ἐν ταῖς ἐφημερίσιν Ἀθηνῶν «Ἔθνος», «Ἀθῆναι», «Σημαία» (Νέον Ἄστυ) κλ., κατέδειξα ὅτι οἱ ἀρχαιολόγοι πρέπει νὰ μελετῶσι καὶ τὰ ὑπὸ τῶν νῦν γεωργῶν, κτιστῶν, κεραμέων κτ. πραιτόμενα, σχετικὰ τῇ Ἀρχαιολογίᾳ, ἵνα μὴ ὑποπίπτωσιν εἰς πλάνας καὶ ὑπερβολάς, αἵτινες πολλάκις καθίστανται κωμικαὶ (πρβλ. Πρακτικὰ 1915 σελ. 138 - 143), οἷας καὶ ἐμνημόνευσα ἱκανὰς ἐκ τῶν συγγραμμάτων ἄλλων τε καὶ μάλιστα τοῦ ἡμετέρου κ. Χρ. Τσουντα.

μβ). *Θεσσαλικαὶ ἐπιγραφαί.* Ἀρχ. Ἐφημ. 1913 σελ. 25 - 52 καὶ 101 - 2. Συνεχίζω τὴν ἐκδοσιν τῶν ἐπιγραφῶν Γόννων ὑπ' ἀριθμὸν 165 - 181. Περὶ τῆς πραγματείας μου ταύτης ἐδημοσίευσαν κρίσεις ὁ Larfeld ἐν τῇ Woch. f. klass. Phil. 1914 σελ. 457: Hier nimmt das grösste Interesse N° 165 in Anspruch (περιγραφή τῶν γνωμῶν μου). Wertvoll sind zahlreiche sonst unbekannte Lokaltäten- und Flurnamen, ὁ P. Roussel ἐν τῇ Revue des Ét. Gr. 1914 σελ. 453: Pourquoi M. Arvanitopoulos, dont l'ardeur infatigable a été récompensée par la découverte de nombreuses inscriptions, ne ce decide-t-il point à faire le tri de ses trou-

vailles? ἀπαντῶ εἰς τὸν ἐξαιρετὸν ἐπιγραφικὸν ὅτι ἔχω τὴν ἀρχὴν νὰ ἐκδίδω κατὰ τὸ δυνατόν συστηματικῶς τὰς ἐπιγραφὰς ἐκάστου τόπου ἢ πόλεως, καὶ νὰ μὴ περιφρονῶ μηδένα λίθον, φέροντα ἐπιγραφὴν ἀρχαίαν οἰανδήποτε, ἀλλὰ νὰ ἀξιῶ τῆς προσηκούσης μερίμνης καὶ προσοχῆς καὶ τὰ ἐλάχιστα καὶ πτωχότατα καὶ ἰσχυρῶς ἀποτετριμμένα τμήματα, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν νὰ συγκομισθῇ ἐξ αὐτῶν, ἔστω καὶ δι' ἐντεταμένων προσπαθειῶν, γράμμα τι, ἐν ἧ πολλὰ.

μγ) *Εἰς Θεσσαλίας ἐπιγραφάς*. Ἀρχ. Ἐφημ. 1913 σελ. 143 - 182 καὶ 232. Διὰ τῆς πραγματείας ταύτης ἀνέγνωσα πληρέστερον καὶ ἠρμήνευσα εὐρέως καὶ ἀκριβῶς πολλὰς τῶν ἐν Incriptiones Graecae IX² τῆς Βερολινείου Ἀκαδημείας δημοσιευθειῶν ἐπιγραφῶν τῆς Περραιβίας, Ἄνω Ἐστιαιώτιδος καὶ τῶν παρακειμένων ἀρχαίων πόλεων. Περὶ ταύτης γράφει ὁ P. Roussel ἐν τῇ Revue d. Ét. Gr. 1913 σελ. 163 - 4: M. Arvanitopoulos publie une série d'inscription qui forment un addendum important à IG IX². Une liste d'affranchissements introduit d'importantes modifications dans la liste des stratèges thessaliens du milieu du Ier siècle.

μδ) *Τὸ Μουσεῖον Ἐλασσόνος*. Ἀρχ. Ἐφημ. 1913 σελ. 107 (πρβλ. Πρακτικὰ 1914 σελ. 149 κ.ἐ.). Διὰ τῶν πραγματειῶν τούτων ἀναγράφω λεπτομερῶς τὰ τοῦ πρώτου Μουσείου τῶν ἀπελευθερωθειῶν χωρῶν, ὅπερ ἴδρυσεν ἐν Ἐλασσόνι, καὶ καθορίζω τὰ ἐν αὐτῷ ἀρχαῖα κατ' εἶδος καὶ κατὰ τόπους. Περὶ τούτου ἔγραψεν ἰδίαν κρίσιν ὁ S. Reinach ἐν τῇ Rev. Archéol. 1913 II σελ. 135: en pleine guerre balkanique... des patriotes grecs ont inauguré un nouveau musée à Ellassona, dans le bâtiment affecté autrefois à la douane turque. C'est le noyau d'un futur Musée macédonien. On nous apprend que 132 sculptures et inscriptions provenant de la Perrhébie et d'Héstiaiotide, y ont déjà été réunis par M. Arvanitopoulos. Ἐπίσης ἔγραψε περὶ τῶν ἐν αὐτῇ καὶ τῇ ὑπὸ στοιχειῶν λθ καὶ μγ ὁ πανελληνίως γνωστὸς ἐξαιρετὸς ἐπιγραφικὸς καὶ ταῖς Μούσαις προσφιλὴς F. Hiller von Gaertringen ἐν τῇ Berl. phil. Woch. 1913 σελ. 1247 - 8: Herr A. S. Arvanitopoulos berichtet von seiner erweiterten Tätigkeit. Das frühere Zollamt von Ellassona ist in ein Museum umgewandelt... Dieser eifrige Forscher gehört erfreulicherweise nicht zu den Gelehrten, die ihre Funde jahrzehntelang einsargen. Er weiss auch, dass seine Entdeckungen in der ganzen gelehrten Welt mit ungeteilter Befriedigung begrüsst werden... Wir wollen also Herrn Arva-

nitopullos, der auch im nationalen Kriege als Oberleutnant der Artillerie seinen Mann gestanden hat, weitere friedliche Siege, und manchen gelungenen Aufstieg zum Gipfel des alten Götterberges wünschen.

με) Inscriptions inédites de Thessalie. Ἐν τῇ Revue Épigraphique 1914 σελ. 24 - 38. Περιλαμβάνει ἡ πραγματεία μου αὕτη καὶ δευτέρα, ἣν εἶχον τότε ἀποστέλλει μετ' ἐκτύπων ὡς συνέχειαν τῷ ἐκδότη, ὃν συνεργάτης τοῦ περιοδικοῦ ἐκείνου, ἐπιγραφὰς τῆς Ὀλοοσσόνος καὶ τῆς Περραιβικῆς Τριπόλεως. Ἄλλ' ὁ πόλεμος ἀφήρησε μετὰ πολλῶν ἄλλων ἐξαιρέτων ἐπιστημόνων καὶ τὸν Α. J. Reinach, ἀπώλοντο δέ, ὡς φαίνεται, καὶ αἱ φωτογραφίαι καὶ τὰ ἔκτυπα, ἅτινα εἶχον ἐγὼ τότε ἀποστέλλει.

μF - μζ) Θεσσαλικαὶ ἐπιγραφαί. Ἀρχ. Ἐφημ. 1914 σελ. 4-23 καὶ 167 - 184. Ἐξακολουθῶ τὴν ἐρμηγείαν τῶν ἐπιγραφῶν Γόννων ὑπ' ἀριθ. 182-231 καὶ 232-242. Περὶ αὐτῶν κρίνει ὁ P. Roussel ἐν Rev. d. Ét. Gr. 1915 σελ. 463-4: N° 232 important document; on notera que la distinction des Éleusinia et des Mystères, est clairement manifestée par notre texte. Περαιτέρω, ἀναλύων τὰς γνώμας μου ἐπάγεται περὶ μιᾶς ἐξ αὐτῶν: Arvanitopoullos fait précéder sa publication d'une déclaration de principes, dans laquelle nous apprenons que «un estampage même médiocre est supérieur à la meilleure copie», ce qui est, à tout le moins, contestable. Καὶ ὅμως! Ἐξακολουθῶ νὰ νομίζω ὅτι τὸ ἔκτυπον εἶναι ἀπαραίτητον διὰ τε ἄλλους πολλοὺς λόγους καὶ μάλιστα χάριν καθαρισμοῦ τῶν γραμμάτων ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρω τρία παραδείγματα, δι' ὧν βεβαιοῦται ὅτι καὶ εἰς μονοστήχους ἔτι ἐπιγραφὰς δύνανται τις νὰ πλανηθῆ, ἐμπιστευόμενος εἰς μόνην τὴν ἀντιγραφὴν: ὁ Pringsheim ἀντέγραψεν ἐπιγραφὴν τῶν Γόννων «Ἀπαιοπάτρα Εὐδαμαγόρα», ἐν ᾧ κεῖται Δικαιοπάτρα Εὐδαμεία· ὁ Woodward ἀνέγνω ἐπιγραφὴν ἐν Ὀλοοσσόνι «Ἀριστοκράτης Ἰδεκεθρέμου», ἐν ᾧ κεῖται Α. Δικαιογένου· ὁ Kern ἐν IG IX² 716 ἀντιγράφει «Ἐρμαίου Χθονίου», ἐν ᾧ κεῖται Ἐρμαίου, ὡς ἐξέδωκε πρῶτος ὁ Lolling. Ἐν πάσαις ταῖς ἀνωτέρω, χωμάτια ἐπικαθήμενα καὶ πληδὸς καὶ που διαξέσματα, ἠλλοίωσαν τὴν ὄψιν τῶν γραμμάτων, ἅτινα, πλυθέντα πρὸς λῆψιν ἐκτύπου, διεφάνησαν καλῶς. Δὲν εἶπον ὅμως οὐδαμοῦ ὅτι ἢ ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοῦ λίθου ἀντιγραφὴ περιτεύει, οὔτε τὸν βαθμὸν τοῦ μέδιocre ὥρिसα μέχρι τοῦ ἀνεπαρκοῦς. Σημειωτέον δέ, ὡς πρὸς τὸ ἀνωτέρω ὑπ' ἀριθ. 232 ψήφισμά μου

περὶ σπονδοφόρων, ὅτι ἐξέφρασα τὴν γνώμην ἐν σελ. 170 κ.έ. ὅτι τὸ πρῶτον μανθάνομεν δι' αὐτοῦ σαφῶς τὴν διάκρισιν δύο ἑορτῶν Ἑλευσινίων καὶ Μυστηρίων· ἀλλ' οἱ δημοσιεύσαντες διὰ τοῦ τύπου κρίσιν τινὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἐκθεσις περὶ τῶν ἔργων τῶν ὑποψηφίων εἰς τὴν κενὴν τακτικὴν ἔδραν τοῦ Δημοσίου καὶ Ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων» κ. κ. Χρ. Τσουντας, Θ. Κακριδῆς καὶ Σ. Β. Κουγέας ἐν σελ. 12 διαμφισβητοῦσι τὴν ἀξίαν τῆς γνώμης μου, λέγοντες ὅτι αὐτὸς ὁ Foucart «εἶχε προσπαθήσει νὰ ἀποδείξῃ ὅτι Ἑλευσίνια ἦσαν ἑορτὴ ὅπως διάφορος τῶν Μυστηρίων»· οἱ κύριοι οὗτοι ὁμως, καίπερ λεπτολογοῦντες διὰ πολλῶν παραπομπῶν, δὲν ἀναφέρουσιν οὔτε τὰ ὑπὸ τοῦ Roussel ὡς ἀνωτέρω γραφέντα, οὔτε τὸ ὅτι αὐτὸς ὁ Foucart ἐξέδωκεν ἰδίαν πραγματείαν ἐν τῇ Revue d. Ét. Gr. 1919 σελ. 190 - 207, ἐν ἣ ἀνεδημοσίευσεν αὐτὸ τοῦτο τὸ ψήφισμά μου καὶ ἐδέχθη τὰς γνώμας μου, πολλαχοῦ μεταφράσας αὐτὰς σχεδὸν αὐτολεξεί (πρβλ. αὐτοῦ σελ. 196 - 7), ἐπεκτείνας αὐτὰς καὶ πολλὰ ἄλλα δι' αὐτῆς ἐρμηνεύσας, λέγων τὰ ἑξῆς: La Thessalie a fourni un très grand nombre d' inscriptions nouvelles que M. Arvanitopoulos a publiées dans l' Ἐφ. Ἀρχ. L' une d' elles en particulier a retenu mon attention. C' est un décret de Gonnoi... D' une part, ce texte nouveau ajoute à nos connaissances quelques détails intéressants sur la théorodochie; d' autre, il contient une mention décisive sur un point important de la religion d' Éleusis, mention qui prouve définitivement que les deux fêtes des Éleusinia et des Mystères sont absolument distinctes et appartiennent à deux cycles différents du culte de Déméter. Ἡ παράλειψις αὕτη τῶν κυρίων τούτων, γραφόντων ἄνευ ἐπιφυλάξεων καὶ ἄνευ τῆς ἀπαιτουμένης μετριοφροσύνης καὶ ἀπαθείας, προκειμένης μάλιστα ἀναλύσεως τῆς ἐπιστημονικῆς ἀξίας ὑποψηφίων, εἶναι χαρακτηριστικὴ, δηλοῦσα τὴν πλήρη περιφρόνησιν αὐτῶν πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν νόμων τῆς πολιτείας, ὑφ' ἧς τιμῶνται καὶ ἀμείβονται· διότι ἢ ἐγίνωσκον τὰ ὑπὸ τῶν ὑπερόχων ἐκείνων Γάλλων ἐπιστημόνων ἐπιμελῶς γραφέντα περὶ ἐμοῦ ὀνομαστί καὶ περὶ τοῦ δι' ἐμοῦ διαφωτισθέντος μεγάλου ζητήματος τῶν Ἑλευσινίων καὶ Μυστηρίων, καὶ ἀπέκρυψαν αὐτά, ὅποτε ἀποδεικνύονται ψεῦσαι καὶ ἀναξιόπιστοι, ἢ ἠγνοοῦν αὐτά, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει εἶναι ἡμιμαθεῖς καὶ ἀνίκανοι πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ὑπουργήματος τούτου, πᾶσα δὲ κρίσις αὐτῶν δὲν ἔχει οὐδὲν κῦρος καὶ οὐδεμίαν ἀξίαν. Περὶ τῶν ἰδιοτήτων τούτων τῶν ἀνωτέρω ὀνομασθέντων, ἐξαιρου-

μένου ἐν μέρει τοῦ κ. Χρ. Τσουντα, ἐγὼ δὲν εἶχον ἀμφιβολίαν, κατεδέχθη ὅμως τῷ 1924 νὰ θέσω ἑμαυτὸν ὑπὸ τὴν κρίσιν αὐτῶν, τὸ μὲν χάριν τῶν νόμων τῆς πολιτείας ἡμῶν, ἀπαιτούντων τοῦτο, τὸ δὲ ἵνα δοκιμάσω, ἂν ἡ γνώμη μου περὶ αὐτῶν ἐξηκολούθει νὰ εἶναι ἀναμφισβήτητος. Ἦδη ἀποδεικνύεται, καὶ ἔτι μᾶλλον θὰ ἀποδειχθῆ κατωτέρω, ὅτι οἱ κ.κ. Χρ. Τσουντας (μετὰ λύπης μου καὶ κατ' ἀνάγκην συμπεριλαμβάνω καὶ τοῦτον, ὡς ὑποπεσόντα εἰς τὸ παροιμιῶδες: «ὅποιος ἀνακατεύεται μὲ τὰ πίτουρα» κτλ.), Θ. Κακριδῆς καὶ Σ. Β. Κουγέας εἶναι ἡμιμαθεῖς καὶ κατώτεροι, ἔτι δὲ ἀναξιόπιστοι καὶ ἄκυροι ἐπιστήμονες, μὴ δυνάμενοι νὰ εὐρίσκωνται ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ. Διότι ἡ πρᾶξις αὕτη τούτων, ἀναλαβόντων νὰ ἀποδώσωσι δόξαν τῷ Foucart, μόνον καὶ μόνον ἵνα ὑποτιμήσωσιν ἐμέ, ἐξήγειρε τὴν θείαν Νέμεσιν οὕτως, ὥστε νὰ ἐμφανισθῆ αὐτὸς ὁ ἴδιος Foucart δημοσιεύων πέντε ἔτη πρὸ αὐτῶν περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος πραγματείαν, ἣν ἐν τῇ ἀμαθείᾳ των ἠγγόνον οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, οἱ ἀξιοῦντες νὰ ὀνομάζωσιν ἑαυτοὺς καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου, ἐν ἧ ὁ ἀληθὴς ἐκεῖνος ἐπιστήμων οὐχὶ μόνον δὲν ἐγείρει ἀξίωσίν τινα ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἀποδίδει καὶ εἰς ἐμὲ τὸ προσῆκον. Τοιαύτην πρᾶξιν, προφανῶς ἀναξίαν καὶ κοινῶν ἔτι ἀνθρώπων, δίκαιον εἶναι νὰ τιμωρήσῃ καὶ ἡ πολιτεία, ὡς ἐτιμώρησεν ἡ Νέμεσις. Μόνον ὁ κ. Χρ. Τσουντας εἶναι κατὰ τοῦτο ἀξιόλογος, διότι παρητήθη πρὸ τινων μηνῶν ἐκ τῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ὑπηρεσίας, προῖδὼν ἴσως ὅτι ἐγὼ, μὴ ὄν ἐκ τῶν ἐπιστημοναρίων, ἅτινα περισαίνουσι καὶ κολακεύουσιν αὐτὸν καὶ τοὺς λοιπούς, ἵνα ὑπείσθωσιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ὅπερ καὶ κατορθώνουσιν οὕτω τινά, δὲν θὰ ἄφινον ἀνεξέλεγκτον τὴν κρίσιν αὐτῶν, τόσον ἄλλως τε ἀκάθαρτον καὶ πλήρη καὶ τυπογραφικῶν ἔτι σφαλμάτων, ἐκφραστικῆς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν ὑπογραψάντων αὐτήν.

μη) *Δημητριάς - Παγασαί*. Ἐρχ. Ἐφημ. 1914 σελ. 264 - 272. Διὰ τῆς πραγματείας ταύτης ἀποδεικνύω ὅτι δὲν εἶναι κατὰ πάντα ὀρθὴ ἡ ἐν Κlio γνώμη τοῦ Beloch, καθ' ἣν ἡ Δημητριάς ἐκτίσθη ἐπὶ τῶν Παγασῶν, καθ' ἣ λέγει ὁ Πλίνιος oppidum Pagasa, *idem* postea Demetrias dicta, ἀλλ' ὅτι ἄλλη εἶναι ἡ Δημητριάς καὶ ἄλλαι αἱ Παγασαί, ὧν καὶ τὰ τεῖχη ἀνευρέθησαν ὑπ' ἐμοῦ σαφῶς διακεκριμένα, καὶ τὰ ἐθνικὰ ἐν ἐπιγραφαῖς ἀναγεγραμμένα διαρρηθῆναι μέχρι τοῦ 200 π. Χ. (βλ. ἀνωτέρω στοιχεῖον λη). Τὴν γνώμην μου ἐδέχθησαν πλήρως οἱ περὶ τὰ Θεσσαλικά δεινότατοι Fr. Stählin καὶ Otto Kern, ὧν ὁ δεύτερος, κρίνων τὴν ὑπὸ στοιχεῖον λη πραγματείαν

μου, γράφει ἐν Berl. phil. Woch. 1915 σελ. 52: Eine Umwälzung der Topographie bringt vor allem die glänzende Entdeckung der Ruinen von Demetrias.... Für Demetrias bedeutet Arbanitopullos'neuer Bericht ein neues Leben: wir dürfen hoffen, dass er uns einst eine ausführliche Monographie über diese so wichtige Stadt schenkt (ἢ μονογραφία μου αὕτη ἔχει τυπωθῆ πρὸ δεκαετίας καὶ πλέον: βλ. κατωτέρω στοιχ. ξδ). Οὕτως ἀποκαθίσταται εἰς ἀκέραιον καὶ τοῦ Στράβωνος, ἢ γνώμη, λέγοντος ὅτι ὁ βασιλεὺς Δημήτριος ἔκτισε τὴν Δημητριάδα μεταξύ Νηλείας καὶ Παγασῶν.

μθ) Ἀνασκαφαὶ καὶ ἔρευναι ἐν Θεσσαλίᾳ. Πρακτικὰ 1914 σελ. 149 - 218. Διὰ τῆς πραγματείας μου ταύτης ἐρμηνεύω τὰ τοῦ Μουσειοῦ Ἐλασσόνοσ καὶ διαλευκαίνω τὴν ἱστορίαν καὶ τοπογραφίαν τῆς Ὀλοοσσόνοσ, Ὄρθης - Κορσέας, Χυρετιῶν, Εὐρωποῦ, Τιταρησίου, Μητροπόλεωσ (τὴν ὕπαρξιν ὁμοσ ἐτέρας ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο πόλεωσ ἐν Θεσσαλίᾳ ἀπέδειξεν ἐσφαλμένην ὁ Fr. Stählin ἐν τῷ ἐξαιρετῷ συγγράμματι αὐτοῦ Das Hellenische Thessalien 1924), Μυλῶν, Μονδαίας, Μαλλοίας, Ἐρικινίου, Λωδώνης, Κύφου, Αἰνίδοσ, Ἀζώρου, Δολίχης, Πυθίου, Βολουστάνων, Ὠτολόβου, Γόννων, Ἄτραγοσ, Γοννοκοנדύλου, Λαπαθοῦντοσ, Ἀσκυρίου, Φαῦττου (οὐχὶ Φαιστοῦ).

ν) Θεσσαλικαὶ ἐπιγραφαί. Ἀρχ. Ἐφημ. 1915 σελ. 8 - 30. Δι' αὐτῆσ ἐξακολουθῶ καὶ περατῶ τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἐπιγραφῶν Γόννων ἀριθ. 243 - 270. Ἐν τέλει παραθέτω ἔλεγχον τῶν ἐπὶ τῶν λίθων τεθέντων ἀριθμῶν πρὸσ τοὺσ ὑπ' ἐμοῦ ἀναγραφομένουσ ἐν τῇ Ἀρχ. Ἐφημερίδι.

να) Ἀνασκαφαὶ καὶ ἔρευναι ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Μακεδονίᾳ. Πρακτικὰ 1915 σελ. 131 - 200. Ἡ πραγματεία αὕτη εἶναι κυρίωσ εἰπεῖν συνέχεια τῆσ ὑπὸ στοιχεῖον μθ, διακοπέησ λόγῳ ἰδίωσ τῆσ ἐκ νέου τότε ἐπιστρατεύσεώσ μου. Δι' αὐτῆσ ἐρμηνεύω τὰ τῆσ Ἀργίσησ, Λαρίσησ καὶ ἄλλων πόλεων τῆσ Θεσσαλικῆσ πεδιάδοσ, ἰδίωσ τὰ τῆσ Ὀμηρικῆσ Θεσσαλίασ, ἐκφράζω δὲ τὰσ γνώμασ μου περὶ τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν ἐν γένει καὶ περὶ τῆσ ἀξίασ τῶν ἀρχαίων παραδόσεων διὰ τὴν Ἀρχαιολογίαν, καὶ ἐκθέτω τινὰ περὶ Παγασῶν, Δημητριάδοσ, Μαγνησίασ καὶ Μητροπόλεωσ. Περαιτέρω ἐν συνεχείᾳ προτείνω ὄνοματοθεσίασ ἐκ τῆσ ἀρχαίασ τοπογραφίασ (πρβλ. ἀνωτέρω στοιχ. μ καὶ μα). Ἐπίσημ ἐρμηνεύω τὰ τοῦ Διμηνίου, Σέσκλου καὶ Ἰωλκοῦ, ἀναγράφω τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν μου ἐν Δημητριάδι, Φεραῖσ, Σκοτούση, Τρίκκη, Κραννῶνι καὶ Μητροπόλει, τὰ τῆσ ἀνιδρύσεωσ

στηλῶν ἐν τῷ Μουσείῳ Βόλου, τὰς νεωτάτας ἀνακαλύψεις μου ἐν Δημητριάδι, καὶ γενικῶς περὶ τάφων ἀρχαίων· περαιτέρω ἀναγράφω ἐρεῦνας μου ἐν Ἰωλκῷ, Φαρσάλῳ, Χυρειαίᾳ καὶ Ὀρθῇ.

νβ) Ἐπιγραφαὶ καὶ ἐρευναὶ ἐν Τίρυνθι. Πρακτικά 1915 σελ. 201-236. Διὰ τῆς πραγματείας ταύτης ἐρμηνεύω τὰ τῶν τειχῶν τῆς Τίρυνθος καὶ Λικύμνης, καὶ ἰδίως τὸν ὑπ' ἐμοῦ εὑρεθέντα θησαυρὸν μυκηναϊκῶν ἀξιολογωτάτων ἀρχαίων, ἅτινα καὶ περιγράφω λεπτομερῶς, χρονολογῶν αὐτά, καὶ σχετίζων πρὸς τὰς ἀρχαίας παραδόσεις. Ἐπίσης ἐρμηνεύω τὸ διατὶ οἱ θολωτοὶ μυκηναϊκοὶ τάφοι ὠνομάσθησαν θησαυροί, καὶ πῶς ἐξιχνιάζεται ἡ ἀνεύρεσις αὐτῶν. Λεπτομερείας καὶ εἰκόνας περὶ τοῦ εὐρήματός μου τούτου ἐτοιμάζω ἤδη καὶ θὰ δημοσιεύσω προσεχῶς. Πρβλ. Rev. d. Ét. Gr. 1915 σελ. 440.

νγ - νδ) Θεσσαλικαὶ ἐπιγραφαί. Ἀρχ. Ἐφημ. 1916 σελ. 27 κ. ἔ., 73 κ. ἔ. Ἀρχομαι τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Μουσείου Ἐλασσόνης καὶ ἐρμηνεύω τὰς τῆς Ὀλοοσσόνης ἀριθ. 271-278 καὶ 279-300. Πρὸς τούτοις παραθέτω πίνακα τῶν ταμιῶν τῆς πόλεως ἐπὶ κατονομαζομένων στρατηγῶν. Ἡ ὑπ' ἀριθ. 300 ἐπιγραφή, ἔχουσα ἔμφασιν προελληνικῆς, προέρχεται ἐξ Ὀρθῆς. Περὶ τῆς πραγματείας μου ταύτης καὶ τῆς κατωτέρω ὑπὸ στοιχείῳ νζ, γράφουσιν ὁ Rous-sel-Plassart ἐν Rev. D. Ét. Gr. 1921 σελ. 440-1: Selon Arvanitopoulos, le proxène serait le chef du détachement de l'armée de M. Baebius, par lequel Chyrétiae doit avoir été occupé en 191 av. J. C. προτείνουν ὅμως διάφορον ἐν μέρει γνώμην.

νε) Θεσσαλικά. Ἀρχ. Ἐφημ. 1916 σελ. 121. Ἐνταῦθα δημοσιεύεται σύντομος ἀνακοίνωσίς μου, μὴ φέρουσα μὲν τὴν ὑπογραφήν μου, ἀναγράφουσα ὅμως ἀληθῶς τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐν Δημητριάδι καὶ μάλιστα ἐν Γόννοις λίαν ἀξιολόγων ἀνασκαφῶν καὶ ἐρευνῶν μου, καὶ ἀναφέρουσα τινὰς τῶν ἐπιγραφῶν μου, ὧν ἐτοιμάζω τὴν ἔκδοσιν.

νς) Ἐρευναὶ ἐν Ἀργολίδι. Πρακτικά 1916 σελ. 72-99. Διὰ τῆς πραγματείας μου ταύτης ἐρμηνεύω πολλὰ ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς τοπογραφίας τοῦ Ἀργους, τινὰ τῆς Ναυπλίας, Ἐπιδαύρου, Ἐρμιόνης, καὶ ἰδίως τῶν Μυκηνῶν καὶ τοῦ Ἡραίου, ἐνθα ἀνεγνώρισα τὴν ὑπαρξίν πολλῶν μυκηναϊκῶν τάφων, καὶ συνέστησα τὴν ἐκ νέου μετὰ μεΐζονος προσοχῆς ἀνασκαφήν αὐτοῦ, ἣν μετὰ ὀκτὼ ἔτη ἤρχισεν ὄντως νὰ ἐκτελῇ ἡ ἐνταῦθα Ἀμερικανικὴ Ἀρχαιολ. Σχολή. Ἐπίσης ἐξετάζω τὰ μεταξὺ Ἀργους καὶ Τίρυνθος, καὶ δημοσιεύω ἀγνώστους τινὰς ἐπιγραφάς, ἐν αἷς τὸ ἐπίγραμμα εἰς Εὐαμερῷ, ὄπερ κατόπιν

ἔξεδόθη ἐντεῦθεν ἄνευ μνείας ἐμοῦ καὶ μετὰ λαθῶν τινῶν ἐν Ἐφημ. 1917 σελ. 108. Τῆς πραγματείας μου ταύτης ἀπώλεσαν πολλὰ χειρόγραφα οἱ ἐντεταλμένοι τὴν ἔκδοσιν τῶν Πρακτικῶν ἀπὸ τοῦ 1917 μέχρι τέλους τοῦ 1920, καθ' ὃ διάστημα, ὄξυνθέντων τῶν πολιτικῶν παθῶν, εἶχον ἀπολυθῆ καὶ ἐγὼ ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων, ὡς διατελέσας ἔφεδρος ἀξιωματικός (βλ. κατωτέρω στοιχ. ξ καὶ ξδ).

νζ) *Θεσσαλικαὶ ἐπιγραφαί*. Ἐφημ. 1917 σελ. 1 - 37. Ἐρμηνεύω τὰς ἐκ Χυρετιῶν ἐπιγραφὰς ὑπ' ἀριθ. 301 - 320, σπουδαιοτάτας τὸ πλεῖστον.

νη) *Θεσσαλικαὶ ἐπιγραφαί*. Ἐφημ. 1917 σελ. 111 - 150 πίν. 3. Δι' αὐτῆς ἐξακολουθῶ τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἐκ Χυρετιῶν ἐπιγραφῶν ὑπ' ἀριθ. 321 - 354^ε καὶ πλαστικῶν τινῶν μνημείων, παρέχω πίνακα τῆς προσωπογραφίας τῶν Χυρετιέων καὶ τῶν ἐπωνύμων στρατηγῶν καὶ ἱπάρχων τοῦ κοινοῦ τῶν Θεσσαλῶν ἀπὸ τοῦ 30 π. Χ. μεθ' ἐτέρου, περιλαμβάνοντος τοὺς χρονολογικῶς μεμαρτυρημένους στρατηγούς. Πολλὰ τῶν ἐπιγραφῶν τούτων, καὶ τινὰ τῶν πλαστικῶν μνημείων, εἶναι ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος· διὸ ἐγένοντο πολλὰ συζητήσεις ἐπ' αὐτῶν, δημοσιευθεῖσαι πρό τινῶν ἐτῶν, ἃς ὅμως δὲν ἔχω προχείρους.]

νθ) *Ἡ Παλαιστίνη*. Ἐν Βόλῳ 1918. Διὰ τῆς πραγματείας μου ταύτης ἐξετάζω τὴν χώραν ἀπὸ ἀρχαιολογικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀπόψεως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρίστων εἰδικῶν μελετῶν καὶ ὑπὸ πνεῦμα καθαρῶς ἐπιστημονικόν· ἐν αὐτῇ περιέχονται τινες γνῶμαι καὶ διατυπώσεις καθαρῶς ἰδικαί μου.

ξ) *Ἀνασκαφαὶ καὶ ἔρευναι ἐν Ἀργολίδι καὶ Θεσσαλίᾳ*. Πρακτικὰ 1920 σελ. 17 - 28. Ἡ πραγματεία αὕτη ἦτο διεξοδικὴ καὶ περιεῖχε πάμπολλα τὰ ἀξιόλογα· ἀλλ', ὡς εἶπον ἐν στοιχ. νF, ἐξηφανίσθη τὸ πλεῖστον αὐτῆς, ἐδημοσιεύθησαν δὲ τινες προσθήκαι μόνον, ἐρμηνευτικαὶ τῆς ἱστορίας καὶ τοπογραφίας τοῦ Ἄργους, καὶ τὰ τῆς ἀνιδρύσεως ὑπ' ἐμοῦ τῷ 1915 ἐτέρων γραπτῶν στηλῶν ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ Μουσείου Βόλου. Ἐπίσης ἐρμηνεύονται ἐπιγραφαὶ τινες τῆς Δημητριάδος ὡς πρὸς τὴν Πασικράταν καὶ Ἐννοδίαν, τὸ Ὠδεῖον Λαρίσης, τὸ ἐκ Κιερίου νομισματικὸν εὔρημα καὶ ἀνάθημα ἐν Ἡρακλείᾳ τῷ Ἀπόλλωνι Πιεριώτῃ, δι' οὗ καὶ ἔληξεν ἡ εἰς τὰ Πρακτικὰ δεκαπενταετῆς συνεργασία μου. — Σημειωτέον δὲ ὅτι δὲν κατηρίθμησα τὰς ἐν τῷ Ἀρχαιολογικῷ Δελτίῳ δημοσιευθεῖσας ἀνακοινώσεις μου, διότι τὰ πολλὰ τῶν ἐν αὐταῖς περιελήφθησαν ἐν τοῖς

ὡς ἄνω μνημονευθεῖσι Πρακτικοῖς τῆς Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας ἀπὸ τοῦ 1914 - 1920.

ξα) *Μέθοδος πρὸς ἔρευναν τοῦ Ἀττικοῦ ποινικοῦ Δικαίου.* Ἐν Βόλῳ 1923. Διὰ τῆς πραγματείας μου ταύτης κρίνω τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀ. Δ. Κεραμοπούλλου ἐκδοθὲν τότε ἔργον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ὁ Ἀποτυμπανισμὸς» καὶ ἀποδεικνύω αὐτὸ ἐπιστημονικῶς ἐσφαλμένον καὶ ἠθικῶς πονηρόν. Ὁ κ. οὗτος παρεδέχθη ὀλίγα τινά, ὡς δικαίως ἐπικριθέντα ὑπ' ἐμοῦ, σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως, ψυχραιμότερον σκεπτόμενος, ἐλπίζω ὅτι θὰ παραδεχθῆ καὶ τὰ ὑπόλοιπα. Ἐπιστημονικῶς χρήσιμον καθίσταται τὸ νὰ ἀναγράψω ὅτι συνετάχθησαν τῇ γνώμῃ μου, ἄκοντες, οἱ ὑπογράψαντες τὴν τύποις ἐκδοθεῖσαν *Ἐκθεσιν*, περὶ ἧς εἶπον ἄνωτέρῳ ἐν στοιχ. με, κ. κ. Χρ. Τσουντας, Θ. Κακριδῆς, Σ. Β. Κουγέας, λέγοντες σελ. 14: «τοιούτόν τι (δηλ. ἡ ὅλη περὶ ἀποτυμπανισμοῦ θεωρία τοῦ Κεραμοπούλλου) δὲν *συνάγεται* νομίζομεν ἀσφαλῶς ἐκ τῶν πηγῶν, *μάλιστα δύνανται τις νὰ συμπεράνῃ τὸ ἐναντίον*». νοοῦσι δὲ τὰς ἀρχαίας κλασσικὰς πηγὰς· περαιτέρω αὐτόθι: «τῶν μεταγενεστέρων γραμματικῶν καὶ λεξικογράφων ἡ γνώμη, ὅτι ὁ ἀποτυμπανισμὸς ἦτο θανάτωσις διὰ ξύλου (γράφει διὰ τυπάνου = ῥοπάλου), δὲν φαίνεται ἐντελῶς ἐσφαλμένη», κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Κεραμ., ὅστις θεωρεῖ αὐτὴν ἐντελῶς ἐσφαλμένην. Οἱ ἴδιοι κριταὶ λέγουσιν αὐτόθι: «ἡ γνώμη τοῦ Κεραμοπούλλου (δηλ. ἡ ὅλη περὶ πολιτισμοῦ τῶν Ἀθηναίων θεωρία αὐτοῦ) δὲν *συμβιβάζεται* οὔτε μὲ τὴν ἰδέαν, τὴν ὁποίαν ἔχομεν περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἀττικοῦ λαοῦ, οὔτε μὲ τὸν πολιτισμὸν αὐτοῦ κατὰ τὸν 6^{ον}, καὶ μάλιστα κατὰ τὸν 5^{ον} αἰῶνα· ὁ Ἀρβανιτόπουλος δὲν εἶναι πολὺ ὑπερβολικός, ὅταν ἰσχυρίζεται (Μέθοδος σελ. 31) ὅτι ὁ τρόπος οὗτος τῶν θανατικῶν ἐκτελέσεων θὰ *ὑπεβίβαζε* τὸν πολιτισμὸν τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ σημερινοῦ Κόγκου». Διὰ τούτων καὶ πολλῶν ἄλλων παραδέχονται οἱ ἄνωτέρω κατονομασθέντες, ἀκριβῶς τὰ ὅσα ἐγὼ ἀνέγραψα ἐν τῇ πραγματείᾳ μου ταύτῃ, κατακρίνας τὸ ἔργον ἐκεῖνο τοῦ κ. Κεραμοπούλλου, καθ' ὃ εἶχον καθήκον ὡς εἰδικὸς ἐπιστήμων.

Ἐπίσης ἐπιστημονικῶς χρήσιμον εἶναι νὰ παρατεθῆ καὶ ἡ ἐν τισι λεπτομερείαις γνώμη τῶν ἄνωτέρω κριτῶν, λεγόντων σελ. 7: «ἡ ἐπιτροπεία δὲν πιστεύει ὅτι ὁ Κεραμόπουλλος ἀπέδειξεν ἀναμφερίστως τὴν ὀρθότητα τῶν γνωμῶν τούτων (δηλ. περὶ ταυτότητος τυμπάνου καὶ σανίδος ἢ ξύλου)»· περαιτέρω ἐν σελ. 8: «ἐννοεῖται ὅτι κατὰ τὴν ἐρμηνείαν αὐτὴν τοῦ Κεραμοπούλλου ὄχι μόνον ἡ διὰ τοῦ τυμπάνου θανατικὴ ἐκτέλεσις ἦτο ἐντελῶς διάφορος ἐκείνης

τὴν ὁποίαν περιγράφει ὁ Κεραμόπουλλος, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα ἀποτυμπανισμὸς μένει ἀνεξήγητον, δικαίως δέ, ἀπὸ τῆς ἀπόψεώς του, ἀμφισβητεῖ ὁ Ἄρβανιτόπουλος καὶ τούτου τὴν ὀρθότητα». Κατὰ ταῦτα ὀρθῶς ἐγὼ κατέκρινα τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ἄ. Δ. Κεραμοπ., ὡς ἐπιστημονικῶς ἐσφαλμένον ἀπὸ τῆς πρώτης φράσεως τῆς ἀρχῆς μέχρι τῆς τελευταίας τοῦ τέλους. Οἱ ἐν τῷ ὑπομνήματι λοιπὸν τοῦ κ. Ἄ. Δ. Κεραμ. καὶ ἐν τινι φυλλαδίῳ αὐτοῦ κλαυθηρισμοί, ἀναμενόμενοι ἄλλως τε μετὰ τοιαύτην ἐγχείρισιν, δικαίως μεταβιβάζονται, κατ' ἀνάγκην μεθ' ὄλων τῶν συναφῶν ὕβρεων τοῦ Κεραμοπούλλου, πρὸς τοὺς τρεῖς ἀνωτέρω μνημονευθέντας κριτάς. Οὗτοι ἐξ ἄλλου, ἀντιφάσκοντες πρὸς ἑαυτούς, καὶ εἰς οὐδὲν λογιζόμενοι τὸ πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ τὴν Ἐπιστήμην καθῆκον αὐτῶν, προεχείρισαν εἰς καθηγητὴν τὸν ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων κατακριθέντα κ. Κεραμ., καὶ ἀποδειχθέντα, τῇ βοηθείᾳ μου, καὶ ὑπ' αὐτῶν τούτων ὡς εἷς τε τὴν βᾶσιν καὶ ἐν ταῖς λεπτομερείαις ἐπιστημονικῶς ἀνίκανον εἰς τὸν κλάδον τοῦτον τῆς Ἐπιστήμης, καὶ ὡς οὐχὶ μόνον μὴ προάγοντα αὐτήν, καθ' ἃ ἀπαιτεῖ ὁ νόμος, ἀλλὰ καὶ ὑποβιβάζοντα.

Κατὰ ταῦτα ἔχω τὴν ὑποχρέωσιν, βασιζόμενος εἰς τὸ κῦρος, ὅπερ μοὶ παραχωρεῖ ὁμοφώνως ἢ ὡς ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσα παγκόσμιος Ἐπιστήμη, νὰ θεωρήσω μετὰ τῆς ἀκουσίας μὲν ἀλλὰ πραγματικῆς γνώμης τῶν ἄνω κριτῶν, τὸν μὲν κ. Ἄ. Δ. Κεραμόπουλλον ὡς ἀναξίως κατέχοντα τὴν ἔδραν τοῦ Δημοσίου καὶ Ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων, ἐν ᾧ ὡς ἐπιστήμων ἀρχαιολόγος ἦτο μέχρι τοῦ 1923 λόγου ἄξιος, τοὺς δὲ κριτάς καὶ τοὺς ἐκλέξαντας αὐτὸν Θ. Κακριδῆν, Σ. Β. Κουγέα, Γ. Σωτηριάδην, Π. Λορεντζᾶτον καὶ Σ. Μενάρδον, οἵτινες ἐκ κακῆς προθέσεως καὶ μετ' ἀνελευθέριας ἐκρίναν καὶ ἐψήφισαν, ὡς ὄντας ἐκτὸς ἐπιστημονικῆς τιμῆς καὶ ἀξιολογίας μόνον ὁ κ. Χρ. Τσουντας, ἐπιδείξας μετάνοιαν διὰ τῆς παραιτήσεως αὐτοῦ, εἶναι ἄξιος συγγνώμης. Σημειωτέον δὲ ὅτι οἱ ἀνωτέρω πέντε κύριοι παρεβίασαν ἐμφανῶς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τῶν νόμων ἐκείνων τῆς πολιτείας, οὓς ἐτάχθησαν νὰ ἐφαρμόζωσι καὶ τηρῶσιν ἀπροσωπολήπτως, ἐνήργησαν δ' ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, ὡς εἰ διέθετον τὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν οἴκου. Οὗτω λοιπὸν οἱ ἰθύνοντες τὰ τῆς πολιτείας ἡμῶν ἔχουσιν ὑπέρτατον καθῆκον νὰ ἀπομακρύνωσι τοὺς ἀνωτέρω ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου, ἐφ' ὅσον αὐτοὶ μόνοι δὲν πράττουσι τοῦτο, ὡς ἔπραξεν ὁ κ. Χρ. Τσουντας, ἐὰν θέλωσι νὰ ἔχουσιν ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν ἐπιστήμονας ἀληθεῖς καὶ ἀνθρώπους ἠθικῶν βάσεων, οὐχὶ δὲ ἡμιμαθεῖς, εὐτελεῖς, μικροπονή-

ρους καὶ διαστροφεῖς τῆς τε Ἐπιστήμης καὶ τοῦ ἤθους, τοῦ χαρακτή-
ρος καὶ τῆς ψυχῆς τῶν σπουδαζόντων Ἑλλήνων.

Ὡς ἕτερον δ' ἐκ τῶν πολλῶν δεῖγμα τῆς ἡμιμαθείας καὶ μικρό-
τητος τῶν κριτῶν ἐκείνων παρέχω καὶ τὸ ἐξῆς, ἐπιστημονικῶς ἀξιο-
μνημόνευτον καὶ χρήσιμον: ὁ Hatzfeld ἐξέδωκε πρῶτος ἀρχαῖον τι
ἐπίγραμμα ἐξ Ὀλοοσσόνος ἐν Bull. de Corresp. Hell. 1911 σελ. 239
N^ο 8, ὅπερ, περισυλλέξας ἐγὼ ἐν τῷ πολέμῳ τοῦ 1912-13, διεφύλαξα
ἐν τῷ Μουσείῳ Ἐλασσόνος, ἐξέδωκα δὲ ἐκεῖθεν μετὰ τινων βελτιώ-
σεων ἐν τῇ Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1913 σελ. 180, πειραθεὶς νὰ ἐρμηνεύσω καὶ
τὸ ὑπὸ τοῦ ἐκδότου ἀνερμηνευτον ἀφεθὲν ΝΕΠΙΑΕΟΣΕΘΑΝΟΝ·
καὶ ἡ μὲν ἰδική μου ἀπόπειρα ἐν τούτῳ δὲν ὑπῆρξεν ἐπιτυχίς, οἱ δὲ
κριταί, παριδόντες τὰς μεγίστας καὶ ὠμολογημένας ὑπὸ τῶν τὰ πρῶτα
φερόντων ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἐπιστήμῃ ἐπιτυχίας μου ἐν αὐτῇ, μὴ
εὐρόντες δὲ εἰς τὰ τόσα συγγράμματά μου σφάλματα θεμελιώδη καὶ
λόγου ἀξια, ἐξύψωσαν τοῦτο θριαμβευτικῶς, καὶ γράφουσιν ἐν σελ. 12:
«ἡ ὀρθὴ ἀνάγνωσις εἶναι νηπία ἐοῦσ' ἔθανον, **πιθανῶς δ' εὐ-
ρον αὐτὴν ἤδη καὶ ἄλλοι**». Καὶ ἐγὼ μὲν, γράφων τὴν πραγμα-
τείαν μου ἐκείνην ἐν Ἐλασσόνι, ἐν πολεμικῇ δὲ περιβολῇ καὶ ὑπη-
ρεσίᾳ ἀγωνιωδῶς ἐργαζόμενος μετὰ στρατιωτῶν πρὸς περισυλλογὴν
καὶ ἐξασφάλισιν τῶν ἀρχαίων μνημείων (βλέπε τὴν ἀνωτέρω περι-
γραφὴν ὑπὸ τοῦ Kern σελ. 22), δὲν ἠδυνάμην νὰ μετατρέψω μαγι-
κῶς τοὺς βράχους τῆς Ἐλασσόνος εἰς βιβλιοθήκας πρὸς τινα διαφώ-
τισίν μου· κατόπιν ὅμως ἐφρόντισα καὶ ἐξηκριβῶσα ὅτι τὴν ὀρθὴν
ἀνάγνωσιν ἀνεκάλυψεν ἐννέα ὅλα ἔτη πρὸ τῶν ἀνωτέρω σοφολογίων
ὁ M. N. Tod, καὶ ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ Classical Review τοῦ ἔτους
1915 ἐν σελ. 196-7· οὐχὶ μόνον δὲ τοῦτο εὖρον ἐγὼ, ἀλλὰ καὶ τὸ
ὅτι ὁ ἐν πᾶσιν ἀκριβέστατος P. Roussel ἀναφέρει ἐν τῇ Revue des
Ét. Gr. 1916 σελ. 447, ἥτοι ὀκτὼ ἔτη πρὸ τῶν κριτῶν τούτων, τὴν
ἀνάγνωσιν τοῦ Tod, καὶ ἀναγράφει αὐτὴν καὶ ἑλληνιστί: **νηπία
ἐοῦσ' ἔθανον**, ἀξιώσας μάλιστα εὐλόγου μνείας καὶ τῆς ἰδικῆς μου
ἀποπείρας πρὸς ἐρμηνείαν, χωρὶς νὰ σχολιάσῃ αὐτὴν εὐμενῶς ἢ
δυσμενῶς. Οἱ κύριοι κριταί ὅμως καὶ καθηγηταί τοῦ Πανεπιστημίου
Χρ. Τσουντας, Θ. Κακριδῆς, Σ. Β. Κουγέας, Γ. Σωτηριάδης, Σ. Με-
νάρδος, Π. Λορεντζᾶτος μετὰ τοῦ προσατευομένου αὐτῶν κ. Ἄ. Δ.
Κεραμοπούλλου, ἐπὶ ὅλοι ἐνωθέντες συνεργάται κατ' ἐμοῦ καὶ ἐν
μέσαις Ἀθήναις, ὅπου θέτουσι πάντοτε τὸν στόμαχον αὐτῶν εἰς τὴν
ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος, ἢ ἐγίνωσκον τὴν ὀρθὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Tod
καὶ ἀποκρύψαντες αὐτὴν ἐψεύσθησαν, ἢ ἠγνόουν αὐτὴν καὶ δὲν

ἐδικαιοῦντο νὰ προβάλλωσι τὰ ἀναστήματα αὐτῶν ὡς ἐπικριτῶν διὰ τῶν ἡμιμαθῶν ἀοριστολογιῶν αὐτῶν: «πιθανῶς εὖρον ἤδη καὶ ἄλλοι τὴν ὁρθὴν ἀνάγνωσιν», ὃ ἔστι μεθερμηνευόμενον: «ὁ Α. εἶναι ἀξιοκατάκριτος, διότι δὲν ἀνεκάλυψε τὸν ἀσύρματον τηλέγραφον ἰδοῦ ὅτι ἡμεῖς ἀνεκαλύψαμεν αὐτόν· πιθανῶς εὖρον ἤδη αὐτόν καὶ ἄλλοι». Διότι οἱ προτείνοντες ἰδίας ἑαυτῶν ἀνακαλύψεις, ἐνδεικτικὰς μάλιστα τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀντιπάλου αὐτῶν, ὀφείλουσι πρότερον νὰ ἐξακριβῶνωσι τὰ πράγματα ἄλλως γίνονται τοῦλάχιστον καταγέλαστοι, ἐφ' ὅσον ἀφ' ἐνὸς μὲν διακηρύττουσι στομφωδῶς ὅτι ἀνεκάλυψαν αὐτοὶ σπουδαῖόν τι, ὅπερ δὲν κατώρθωσε νὰ εὕρῃ ὁ ἀντίπαλος, ἀφ' ἐτέρου δὲ προσθέτουσι κωμικῶς καὶ τὸ ὅτι ἡ ἀνακάλυψις αὐτῶν δύναται νὰ εἶναι καὶ ἔωλος· τοῦτο δὲ καὶ συνετελέσθη ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, παρεμβάσης καὶ πάλιν τῆς ἀγρύπνου Νεμέσεως, ὡς συνήθως συμβαίνει, κατὰ τῶν ἀνελικρινῶν καὶ πονηρευομένων.

Ἀποδεικνύονται δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις οἱ κατονομασθέντες καθηγηταὶ καὶ ὡς ἄγευστοι τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων ἰδεωδῶν, ἅτινα ἐκληροδότησεν εἰς τὸν κόσμον πρὸς διαμόρφωσιν χαρακτήρων ἢ ὑπέρλαμπρος ἀρχαία Ἑλληνικὴ σοφία, ἣν μάλιστα ἐτάχθησαν αὐτοὶ νὰ διδάσκωσι καὶ νὰ μεταδίδωσιν εἰς τοὺς νέους: ὁ θεῖος Ὀμηρος παρέστησε τὸν Δία κριτὴν, ζυγίζοντα μετὰ πάσης περισκέψεως ἑκάστοτε τὰς τύχας τῶν ἀνθρώπων. Ἐν ᾧ λοιπὸν ἡ πολιτεία ἡμῶν, δοῦσα εἰς τοὺς κυρίους Τσουνταν, Κακριδῆν, Κουγέαν, Σωτηριάδην, Λορεντζᾶτον, Μενάρδον κριτικὸν ζυγόν, μετέτρεψεν αὐτοὺς εἰς Ζήνας, οὗτοι ἐχειρίσθησαν αὐτόν, ἐξαπατῶντες καὶ παρακρούοντες αὐτήν, ὡς οἱ χυδαιότεροι τῶν αἰσχροκερδῶν παντοπωλῶν, ἐδημιούργησαν δὲ οὕτως οἱ ἀνωτέρω νέον νόσημα ἐν τῷ μεταπολεμικῷ κόσμῳ, τὴν πνευματικὴν αἰσχροκέρδειαν· διότι τί ἄλλο εἶναι τὸ ἐν σελ. 18 τῆς Ἐκθέσεως αὐτῶν συμπέρασμα; «ἐκ τῆς ἐπισταιμένης (! sic), ὅσον ἐπέτρεπεν ὁ βραχύτατος χρόνος τῆς προθεσμίας (διατί δὲν ἐζήτουν παράτασιν; μήπως ἀγροφύλακας ἐξέλεγον;), ἐξετάσεως τῶν ἐργασιῶν τῶν ὑποψηφίων ἢ Ἐπιτροπεῖα ἐπέισθη ὅτι αἱ ἐργασίαι τοῦ Κεραμοπούλου ὑπερέχουν τῶν ἐργασιῶν τῶν ἄλλων ὑποψηφίων, τῶν μὲν τοῦ Ἀρβανιτοπούλου **μάλιστα κατὰ ποῖόν**». Ὑπερέχει λοιπὸν ὁ «Ἀποτυμπανισμὸς» τοῦ Κεραμοπούλου, περὶ οὗ οἱ ἴδιοι εἶπαν (βλ. ἀνωτέρω σελ. 32 καὶ 33) ὅτι πᾶν τοῦναντίον συναγεται ἐκ τῶν πηγῶν ἢ ὅσα ἰσχυρίζεται ὁ Κεραμόπουλος, τῶν ἰδικῶν μου ὑπὸ στοιχ. β καὶ γ ἐργασιῶν, καὶ εἶναι κατ' αὐτοὺς ὑπέρτερος ὁ Κεραμόπουλος, ὅστις διὰ τῆς πραγματείας αὐτοῦ ταύτης ὑποβιβάζει τὸν

πολιτισμὸν τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ σημερινοῦ Κόγκου, καθ' ἃ οἱ ἴδιοι κριταὶ οὗτοι, ἀναγκασθέντες, διαρρήδην ἀνέγραψαν, ἀνώτερος ἐμοῦ, δι' ὃν ἐγράφησαν αἱ ἐν στοιχ. **F, ιβ, ιδ, ιξ - ιη** (Τεγεατῶν Πολιτεία), **λα** (Θεσσαλῶν Πολιτεία) κλπ. κρίσεις! Ἀρχοῦμαι εἰς τὰ ἐλάχιστα ταῦτα, ἐξ ὧν ἀποδεικνύεται ὅτι αἱ κρίσεις καὶ πράξεις τῶν ἀνωτέρω ἀποδίδουσιν εἰς αὐτοὺς χαρακτηρισμοὺς ἀσυγκρίτως βαρυτέρους τῶν ἤδη ἐξαχθέντων περὶ αὐτῶν ὡς καθηγητῶν καὶ ἐπιστημόνων. Ἀξιοσημείωτον δὲ εἶναι ὅτι οἱ φιλόλογοι οὗτοι μετεχειρίσθησαν καὶ κακοζήλους ἐκφράσεις, ὡς εἶησαν ἐκ κληρονομικότητος παντοπῶλαι: «κατὰ ποιόν», «κατὰ ποσόν»· μήπως ἐστείλαμεν εἰς αὐτοὺς «ντομάταν μπελτέν» ἢ «γαίδουροφόρτι ξύλα», ἵνα κρίνωσι ποτέρου ἢ ποιότητος εἶναι ἀρίστη ἢ τὰ ξύλα περισσότερα; Ἴσως δι' αὐτὰ θὰ εἶναι ἰκανώτεροι νὰ κρίνωσιν.

ξβ) *Θεσσαλικαὶ ἐπιγραφαί*. Ἀρχ. Ἐφημ. 1923 σελ. 124 - 162. Τὸ τεῦχος τοῦτο ἐξεδόθη μόλις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, περιέχει δὲ συνέχειαν τῶν ἐκ Θεσσαλίας ἐπιγραφῶν μου· δι' αὐτοῦ ἐπαναλαμβάνω τὸ βίαι διακοπὴν ἀπὸ τοῦ 1917 - 1921 ἔργον μου, δημοσιεύων τὰς ἐξ Ἀζώρου καὶ Δολίχης τῆς Περραιβίας ἐπιγραφὰς ὑπ' ἀρ. 355 - 386^α καὶ τινὰ πλαστικὰ μνημεῖα.

ξγ) *Θεσσαλικαὶ ἐπιγραφαί*. Παρέδωκα πρὸ τινων μηνῶν τῇ διευθύνσει τῆς Ἀρχαιολ. Ἐφημ. πρὸς ἐκτύπωσιν ἐν αὐτῇ πραγματείαν μου, περιέχουσαν ἐπιγραφὰς καὶ πλαστικὰ μνημεῖα τοῦ Περραιβικοῦ Πυθίου ἀπ' ἀριθ. 387 - 418, προσωπογραφίαν Τριπολιτῶν Περραιβῶν καὶ πίνακα ἐπωνύμων στρατηγῶν Θεσσαλῶν ἀπὸ τοῦ 30 π. Χ.

ξδ) *Γραπτὰι στήλαι Δημητριάδος - Παγασῶν* μετὰ ὑπερδιακοσίων εἰκόνων, 4 τοπογραφικῶν καὶ 10 πολυχρῶμων πινάκων τῶν ἀρίστων στηλῶν, εἰς φύλλον. Ἐν Ἀθήναις 1913 - 1926. Τοῦ ἔργου μου τούτου ἡ ἱστορία ὑπῆρξε περιπετειώδης: ἤδη τῷ 1908 εἶχον ἐτοιμάσει τὴν προσήκουσαν ὕλην πρὸς ἐκτύπωσιν κατὰ τεύχη μετὰ πολυχρῶμων πινάκων τῶν περιφῆμων στηλῶν, οἷους ἀπῆτουν εὐλόγως οἱ ἐπιστήμονες (πρβλ. ἀνωτέρω σελ. 12. 13. 15).

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἠγέρθησαν σφοδραὶ ἀντιδράσεις ἐκ μέρους τοῦ κύκλου τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες παρ' ἡμῖν συστηματικῶς ὑποτιμῶσι καὶ παρεμποδίζουσι πᾶν ἔργον καὶ πρόσωπον ἐπιστημονικῶς ὑπερέχον, ἢ τεῖνον πρὸς ὑπεροχὴν, [ἢ] ἰστάμενον εἰς ἐπίπεδον ὑψηλότερον ἐκείνου, εἰς ὃ εὐρίσκονται, ἢ δύνανται νὰ φθάσωσιν αὐτοί· τοῦ συστήματος τούτου κυριώδεις καὶ ἐνεργοὶ ἀντιπρόσωποι ὑπῆρξαν οἱ ἤδη ἀποθανόντες, ἀλλ' ἐν τῇ ψυχῇ μου μήπω δικαιο-

θίντες Ν. Γ. Πολίτης, Β. Στάης, Ι. Σβορώνος, καὶ οἱ σήμερον ἐπιζῶντες περὶ τὸν Β. Κουγέα, τινὲς μὲν κατονομασθέντες ἀνωτέρω ἐν σελ. 27 - 28, 32 κ. ἑ., ἄλλοι δὲ τινες ἀσημότεροι. Ἄλλ' ὑπερἐνίκησαν τότε τὰς ἀντιδράσεις καὶ ὑπεστήριξαν τὰς ἐργασίας μου ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ τὰς προετοιμασίας πρὸς ἔκδοσιν τοῦ ἔργου μου τούτου οἱ περὶ τοὺς ἀοιδίμους Δημοσθ. Τζιβανόπουλον, Γεώργ. Μιστριώτην, Σπυρ. Βάσην, Γεώργ. Παπαβασιλείου καὶ τοὺς ἐπιζῶντας Παναγ. Καββαδίαν, Παῦλον Καρολίδην, Γεώργ. Χατζιδάκην, Μαργ. Εὐαγγελίδην Βασίλ. Λεονάρδον καὶ ἄλλους. Οἱ σεβαστοὶ καὶ ἐξαιρέτοι οὗτοι ἄνδρες ὑπῆρξαν οἱ δημιουργοὶ παντὸς ἀγαθοῦ, ὅπερ ὑφίσταται εἰσέτι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἀρχαιολογίᾳ. Ἄξιον ὅμως ἰδιαίτερας ἐξάρσεως εἶναι τὸ ὅτι οὗτοι ἀνεξήτουν μόνοι πάντα νέον σπουδαστήν, δεικνύοντα προθυμίαν καὶ ζῆλον πρὸς τὴν ἐπιστήμην, καὶ μάλιστα ὅτι ἀνυστεροβούλως ὑπεστήριζον, καθωδήγουν καὶ συνεβούλευον αὐτόν, ἵνα ἀναδειχθῇ καὶ προοδεύσῃ, προάγων αὐτὴν κατὰ δύναμιν καὶ αὐτός. Οὕτω λοιπὸν ἐνεργοῦντες ἀπέστειλαν οὐχὶ ἑαυτοὺς, ἵνα συμφάγωσι μεθ' ὑπουργῶν ἐν τισὶ ξέναις πρωτευούσαις καὶ διακηρύξωσι τοῦτο ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον, ὡς ἔπραττον οἱ τοῦ ἀντιθέτου συστήματος καὶ τελευταῖον ὁ ἐκπρόσωπος αὐτοῦ Β. Κουγέας, ἀλλὰ νεαροὺς ἐπιστήμονας πρὸς εὐρύτεραν σπουδὴν ἄλλων τε ἐπιστημῶν καὶ τῆς Ἀρχαιολογίας· οἱ ὑπ' αὐτῶν δὲ ἀποσταλέντες ἀποτελοῦσιν ὅτι ἄξιον λόγου ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ σήμερον ἡ Ἑλληνικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ἐπιστήμη. Εἰς δὲ τὴν προετοιμασίαν τῶν πολυχρόμων πινάκων τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔργου μου εἰργάσθη, ἐν ἀγνοίᾳ μου μάλιστα προσπαθήσας ἰδιαίτερος νὰ ὑπερἐνίκησῃ τὰς σφοδρὰς ἀντιδράσεις τῶν ἄλλων, αὐτὸς ὁ Καββαδίας, ὁ ὑπέροχος οὗτος ἐπιστήμων καὶ ἄριστος πάντων τῶν ἀρχαιολόγων ἀπὸ καταβολῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους, περιποιήσας ὑψίστην τιμὴν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πατρίδα, τὴν ἀρχαιολογικὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς καὶ εἰς τὴν Ἐπιστήμην. Καὶ τινὲς μὲν τῶν πινάκων ἦσαν ἤδη ἔτοιμοι ἔκτοτε, οἱ δὲ λοιποὶ ἠτοιμάσθησαν τῷ 1912, καὶ ἡ ἐκτύπωσις τοῦ ἔργου ἤρξατο κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1913· ἔβαιναν ὅμως αὕτη βραδέως καὶ μετὰ δυσχερειῶν, λόγῳ τῶν τότε ἀνωμάλων περιστάσεων, ἀλλ' ὅπως ὅποτε προὐχώρει μέχρι τοῦ 1917· τότε δὲ, εἰσβαλόντες εἰς τὴν Ἀρχαιολογίαν οἱ περὶ τὸν Ν. Γ. Πολίτην καὶ Γ. Σωτηριάδην, οὐ μόνον τὴν ἐκτύπωσιν ἀνέστειλαν, ἀλλὰ καὶ τὰ χειρόγραφα μου διεσκόρπισαν. Μετὰ πολλὰ δὲ ἔτη, τεθείσης τῆς Ἐταιρείας ὑπὸ τὴν καλὴν διοίκησιν τοῦ κ. Δ. Παππούλια, ἐλήφθη φιλότιμος μέρος ἀπὸ τοῦ τοῦ ἰδίου νὰ περατωθῇ τὸ ἔργον τοῦτο, ἔστω καὶ ἰσχυρῶς

συντομευόμενον. Ἦδη ἔχουσιν ἐκτυπωθῆ σελίδες 136, πάντα τὰ διαγράμματα καὶ οἱ δέκα πολύχρωμοι πίνακες τοῦ τεύχους τούτου, ἐλάχισται δὲ σελίδες, περίπου 20-30 ὑπολείπονται. Κεφάλαια δὲ τοῦ ἔργου τούτου εἶναι μετὰ τὸν πρόλογον τὰ ἑξῆς:

Α') **Αἱ ἀνασκαφαὶ καὶ ἔρευναι:** α') ἡ θέσις καὶ τὰ τείχη τῆς ἀρχαίας πόλεως· β') τὰ ἔσω τῆς πόλεως καὶ ἡ ἱστορία τῶν ἔρειπών· γ') ὁ πρῶτος ἀνασκαφεὶς μέγας πύργος μετὰ στηλῶν· δ') ἡ κτίσις, ἀναπαράστασις καὶ αἱ τύχαι τοῦ πρώτου πύργου· ε') ὁ δεύτερος ἀνασκαφεὶς μέγας πύργος μετὰ στηλῶν· ς') ὁ τρίτος ἀνασκαφεὶς μέγας πύργος μετὰ στηλῶν· ζ') τέταρτος μέγας πύργος ἐνέχων στήλας· τὰ κατὰ τὴν Φεραϊκὴν πύλην καὶ τὴν ἄνω ἀκρόπολιν· η') πέμπτος μέγας πύργος ἐνέχων στήλας· τὸ ἱερὸν τῆς Πασικράτας· θ') αἱ συνθήκαι, ὅφ' ἃς ἐδρέθησαν, ἐξήχθησαν καὶ μετεκομίσθησαν αἱ στήλαι· ι') τὰ νεκροταφεῖα καὶ μνημεῖα, ἐξ ὧν ἐλήφθησαν αἱ στήλαι· ια') Δημητριᾶς - Παγασαί· τοπογραφικὴ καὶ ἱστορικὴ ἐπισκόπησις. Εἰσαγωγή· 1) ἡ ἀληθὴς Δημητριᾶς καὶ αἱ ἀληθεῖς Παγασαί· Ἰωλκός· Αἰσωνία· Ἄναυρος· Νήλεια· Ὀρμένιον· Ἄμφαναί· Κενταυρία· 2) ἱστορία τῶν Παγασῶν, προσηρμοσμένη πρὸς τὰ περισωθέντα μνημεῖα· 3) ἱστορία τῆς Δημητριάδος, προσηρμοσμένη πρὸς τὰ περισωθέντα μνημεῖα· 4) οἱ χρόνοι τοῦ ἐντειχισμού τῶν στηλῶν.

Β') **Ἡ συντήρησις, ἀντιγραφή καὶ ἀνίδρουσις τῶν στηλῶν.** α') Τὰ πρῶτα μέσα τῆς συντηρήσεως τῶν βαφῶν· β') αἱ ὀριστικαὶ μέθοδοι τῆς διατηρήσεως τῶν ζωγραφικῶν. Εἰσαγωγή· 1) ἡ πλύσις καὶ ὁ διὰ κυτταροειδοῦς ψεκασμὸς τῶν ζωγραφικῶν.... — Ταῦτα εἶναι τὰ μέχρι τῆς 28 Αὐγούστου 1917 ἐκτυπωθέντα, ὁπότε διεκόπη τὸ ἔργον τοῦτο καὶ μένει ἔκτοτε μέχρι σήμερον ἀτελές· παρέδωκα ὁμως τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1925 τὰ ἐντεῦθεν καὶ μέχρι τέλους τοῦ ἔργου χειρόγραφά μου πάντα τοῖς κ.κ. Δ. Παππούλια προέδρῳ καὶ Γ. Π. Οἰκονόμῳ γραμματεῖ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, οἵτινες εὐρίσκονται ἔκτοτε ἐν τῇ ὁδῷ τῆς φροντίδος τῆς ἐκτυπώσεως, ἥτις ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ εἶναι πολὺ μακρὰ.

Εἰς ἐπισφράγισιν δὲ τῶν ἐπιτυχῶν καὶ εἰλικρινῶν τούτων ἐργασίων μου, ἃς ἐξετέλουν ἀποβλέπων εἰς τὴν πρόοδον τῆς Ἐπιστήμης εἰς τὴν τιμὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν ἀνταξίων πρὸς ταῦτα ἐργατῶν ἐν τῷ μέλλοντι, διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ παραδείγματος, οὐχὶ δὲ εἰς τὴν κατάληψιν θέσεων καὶ ἀξιομάτων δι' ἐντέγων περιελικτικῶν προπαρασκευῶν, ἐξεδόθη πρὸ ἔτους μόλις τὸ περισπούδαστον βιβλίον περὶ τῆς ἀρχαίας

Θεσσαλίας τοῦ Fr. Stählin, das Hellenische Thessalien 1924, ἔνθα περιφανῶς ὁμολογεῖται διὰ πολλοστήν φορὰν ὅτι δὲν κατεδάπησα μάτην τὸν χρόνον καὶ τὴν ζωὴν, ἅτινα εὖνουν μοὶ ἐχορήγησε τὸ θεῖον, διὰ τῶν ἑξῆς ἐν τῷ προλόγῳ: Ein weiterer gewaltiger Fortschritt erfolgte, als 1906 A. S. Arvanitopoulos zum Ephoros der Altertümer Thessaliens ernannt wurde. Mit einzigartiger Frische und glücklichem Instinkt begabt, hat er dem Boden ungeahnte Schätze entlockt, sie rasch durch Veröffentlichung der Gelehrtenwelt zugänglich gemacht und auch die Topographie durch seinen Grabungen und Forschungen gefördert wie keiner seit Leake, Ussingund Lolling.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 21 Ἰανουαρίου 1926.

A. Σ. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ, ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ", Κ. ΜΑΪΣΝΕΡ & Ν. ΚΑΡΓΑΔΟΥΡΗ 15699
